

ข้อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพ
ขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

โดย

นางอลิสา คุณาวงศ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพ
ขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

โดย

นางอลิสา คุณาวงศ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

POLICY OPTION TO THE ELECTION COMMISSION FOR POTENTIAL
DEVELOPMENT NGOs REVIEW THE ELECTION

BY

MRS. ALISA KUNAWONG

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF POLITICAL SCIENCE (POLITICS AND GOVERNMENTS)
PROGRAM IN POLITICS AND GOVERNMENTS FOR EXECUTIVE
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2016
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

นางอลิสสา คุณาวงศ์

เรื่อง

ข้อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชน
ตรวจสอบการเลือกตั้ง

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

เมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2560

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิตา กมลเวชช)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณสิทธิ์ พานแก้ว)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	ข้อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนา ศักยภาพ ขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง
ชื่อผู้เขียน	นางอลิสา คุณาวงศ์
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	การเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถสิทธิ์ พานแก้ว
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การเอกชน ในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้ง เพื่อหาข้อเสนอทางนโยบายในแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ขององค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง เนื่องจากในการตรวจสอบการเลือกตั้งขององค์การ เอกชนในแต่ละครั้งที่ผ่านมากลับไม่เป็นที่ยอมรับ และบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งกับ เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานในการจัดการเลือกตั้ง

จากการศึกษาจากองค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคล พบว่า และองค์กรเอกชนที่ไม่เป็นนิติ บุคคล ที่ผ่านการตรวจสอบการเลือกตั้งทั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิก วุฒิสภา และการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผู้บริหารและ พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปัจจุบันการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้ง ขององค์การเอกชนมา ยังไม่มีการประเมินผลการดำเนินงานขององค์การเอกชน และข้อมูลที่ได้ยังไม่ สามารถนำไปสู่การให้ใบเหลือง/ใบแดง ต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ การรายงานผลการตรวจสอบการ เลือกตั้งยังไม่ค่อยสอดคล้องกับความเป็นจริง การทำงานขององค์การเอกชนยังไม่เป็นระบบ และขาด ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ขาดเครือข่ายความร่วมมือ จึงเกิดปัญหาในการดำเนินงานของ องค์กรเอกชนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้เขียนขอเสนอแนวทางแก้ไขโดยเห็นว่า ควรมีการพัฒนาศักยภาพ ขององค์การเอกชนช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์การ เอกชนด้วยกันเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายในการตรวจสอบการเลือกตั้งทั่วประเทศ กรณีที่มี ปัญหาเกี่ยวกับ ระเบียบ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการตรวจสอบการเลือกตั้ง สามารถขอคำปรึกษาและ

วิธีการแก้ปัญหาจากองค์การเอกชนอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่ ทำให้ง่ายต่อการประสานความร่วมมือระหว่างองค์การเอกชนด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นการลดขั้นตอนในการทำงาน เพราะสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากได้เรียนรู้แนวทางการแก้ปัญหาจากองค์การเอกชนที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน แทนที่จะต้องขอคำแนะนำจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งมีขั้นตอนและสิ้นเปลืองเวลา นอกจากนี้ จะทำให้เห็นว่าองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งที่มีศักยภาพในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งจำเป็นต้องมีคุณสมบัติอย่างไร เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงคุณสมบัติขององค์การเอกชนของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การระดมความคิดจากบุคลากรขององค์การเอกชนทั่วประเทศจะทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปมาก การตรวจสอบการเลือกตั้งโดยวิธีแบบเดิม ๆ อาจทำให้ไม่สามารถตรวจสอบการทุจริตการเลือกตั้งได้

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, องค์การเอกชน, ตรวจสอบการเลือกตั้ง

Independent Study Title	POLICY OPTION TO THE ELECTION COMMISSION FOR POTENTIAL DEVELOPMENT NGOs REVIEW THE ELECTION
Author	Mrs. Alisa Kunawong
Degree	Master of Political Science (Politics and Governments)
Major Field/Faculty/University	Program in Politics and Governments for Executive Political Science Thammasat University
Independent Study Advisor	Asst. Prof. Attasit Pankaew, Ph.D.
Academic Years	2016

ABSTRACT

This study was done on the problems and obstacles in the operation of Election Monitoring Organizations to find the policy guidelines proposals on the potential development for monitoring the election. Since monitoring the election by Election Monitoring Organizations have not been accepted in the past and sometimes there were conflicts with the officers in the election process that is why we need to do this study.

According to a study by legal entity Election Monitoring Organizations and non-legal entity Election Monitoring Organizations, both elected MPs. Senator Election and the election of administrators and members of the local government organization, as well as the managements and the officers of the Election Commission of Thailand, there is no evaluation of the performance of Election Monitoring Organizations and the information cannot lead to give the yellow card or red card to candidates. Reporting of election results is rarely consistent with reality. The work of Election Monitoring Organizations are not systematic and lack of

operational insight and cooperation network. Therefore, the operation of Election Monitoring Organizations are not effective.

From the study, the author proposes solutions to solve the problems by developing the capability of Election Monitoring Organizations. By sharing knowledge between Election Monitoring Organizations with each other, this will become a network to monitor the election nationwide. In cases where there are problems with the rules about conducting the election process, they can seek advice and solutions from other organizations quickly. It is easy to cooperate between organizations. It also reduces workflow because they can find a way to solve problems quickly. Since they have learned the solution from the experienced Election Monitoring Organizations, it is not necessary to seek the advices from the Election Commission of Thailand. It also makes it clear how qualified Election Monitoring Organizations to conduct the election monitoring functions. In order to improve the qualification of their own organizations to be more effective, it is important to brainstorm new ideas from Election Monitoring Organizations across the country. Nowadays, the technology has advanced, it is impossible to check for election fraud if we use traditional methods for monitoring the election process.

Keywords: Potential Development, Election Monitoring Organizations, Monitoring an Election

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยข้อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง ผลของงานวิจัยสามารถแสดงให้เห็นถึงแนวนโยบายและวิธีการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชน เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งให้กับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการวิจัยนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ ต้อง ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถสิทธิ์ พานแก้ว รองคณบดีฝ่ายบริหาร ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำการจัดทำเอกสารการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้

ขอขอบคุณผู้แทนองค์การเอกชนขององค์การเอกชนที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด พนักงานการเลือกตั้งที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์การเอกชน ตลอดจน เจ้าของเอกสาร งานวิจัย และตำรา ทุกท่านที่ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาสำหรับใช้ในการเขียน และใช้อ้างอิงในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่านในการให้การสนับสนุน และอบรมสั่งสอน อันเป็นพื้นฐานในความสำเร็จครั้งนี้ ด้วยความเคารพ

นางอลิสา คุณาวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 บทนำและภูมิหลัง	1
1.2 ประเด็นปัญหาในการพัฒนาศักยภาพองค์กรเอกชน	3
1.2.1 ปัญหาของการดำเนินงานตามระเบียบฯ 3 ระเบียบ	4
1.2.2 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรเอกชน	4
1.3 วัตถุประสงค์การศึกษา	5
1.4 ขอบเขตการศึกษา	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 วิธีการศึกษาและการทบทวนวรรณกรรม	7
2.1.1 การวิจัยเอกสาร	7
2.1.2 การสัมภาษณ์	7
2.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์	8

2.2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งบริสุทธฺิยธรรม	8
2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การเอกชน	10
2.2.3 แนวทางการสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วม	18
2.2.4 พัฒนาการขององค์การเอกชนในฐานะผู้ตรวจสอบการเลือกตั้ง	19
2.2.5 องค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งต่างประเทศ	24
2.2.6 การพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง	27
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
บทที่ 3 ประเด็นปัญหาและอุปสรรค ทางเลือกและข้อเสนอแนะทางนโยบาย	36
3.1 ปัญหาและอุปสรรค	36
3.2 ทางเลือกและข้อเสนอทางนโยบาย	37
3.2.1 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานกลางในการจัดทำ มาตรฐานและพัฒนาศักยภาพให้กับองค์การเอกชน	37
3.2.2 ใช้มาตรฐานองค์การเอกชนต่างประเทศเข้ามากำกับดูแลและ เสริมสร้างศักยภาพ	38
3.2.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์การเอกชน	40
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	41
4.1 ทางเลือกที่ (1) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานกลาง ในการจัดทำมาตรฐานและพัฒนาศักยภาพให้กับองค์การเอกชน	41
4.1.1 สรุปประเด็นการวิเคราะห์ ทางเลือกที่ 1	41
4.1.2 ข้อดีของทางเลือกที่ 1	44
4.1.3 ข้อเสียของทางเลือกที่ 1	45
4.2 ทางเลือกที่ (2) ใช้มาตรฐานองค์การเอกชนต่างประเทศเข้ามากำกับดูแลและ เสริมสร้างศักยภาพ	45
4.2.1 สรุปประเด็นการวิเคราะห์ ทางเลือกที่ 2	46
4.2.2 ข้อดีของทางเลือกที่ 2	47
4.2.3 ข้อเสียของทางเลือกที่ 2	47

4.3 ทางเลือกที่ (3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อะหว่างองค์การเอกชน	48
4.3.1 สรุปประเด็นการวิเคราะห์ ทางเลือกที่ 3	48
4.3.2 ข้อดีของทางเลือกที่ 3	51
4.3.3 ข้อเสียของทางเลือกที่ 3	52
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	55
5.1 บทสรุป	55
5.2 ข้อเสนอแนะ	56
5.3 แนวทางปฏิบัติ	58
5.4 บทสรุป	60
รายการอ้างอิง	61
ประวัติผู้เขียน	65

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 เปรียบเทียบทางเลือกนโยบาย 3 ทางเลือก	52

บทที่ 1

บทนำ

1.1 บทนำและภูมิหลัง

ตั้งแต่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่การพัฒนาประชาธิปไตยยังไม่สามารถเข้าถึงเจตนารมณ์ของคำว่าประชาธิปไตยได้อย่างสมบูรณ์แบบ ปัญหาที่สำคัญคือ การทุจริตการเลือกตั้งและประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง จึงก่อให้เกิดแนวคิดการตรวจการเลือกตั้งที่เริ่มต้นจาก นิสิตนักศึกษาจาก 11 สถาบัน ร่วมประชุมกัน แล้วจัดตั้ง กลุ่มนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครสังเกตการณ์การเลือกตั้ง เป้าหมายก็เพื่อที่จะสังเกตการณ์ การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512¹ โดยมีการอบรมนักศึกษาอาสาสมัครนับพันคน เพื่อส่งไปยังหน่วยเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่สอดส่องดูแลการเลือกตั้งทั่วไปภายในวันเลือกตั้ง ซึ่งภายหลังจากการสังเกตการณ์การเลือกตั้งมีการนำเสนอรายงานสรุปผลภายหลังการเลือกตั้ง และพบการทุจริต ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักการเมือง แต่เมื่ออำนาจในการจัดการอยู่ในมือของกระทรวงมหาดไทย และการดำเนินการทุจริตการเลือกตั้ง รวมถึงขั้นตอนการจัดการคำร้องเรียนไม่ชัดเจน ทำให้การ ร้องเรียนต่าง ๆ ไม่ได้รับความสนใจ และสื่อมวลชนก็รายงานการทุจริตเลือกตั้งในช่วงแรกและก็ไม่ได้รับ ความสนใจจากสื่อมวลชนในการเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ข่าวการทุจริตการเลือกตั้ง ค่อย ๆ หายไป

การมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ได้รับการสนับสนุนจาก นาย อานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2535 โดยมีคำสั่งแต่งตั้ง “คณะกรรมการติดตามและ สอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” เป็นองค์กรกลางภาคประชาชนทำหน้าที่สอดส่อง ดูแลการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม 2535 โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน นายโคทม อารียา นักสิทธิมนุษยชนและอาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นเลขานุการ

¹ ดวงเดือน ประดับดาว[นามแฝง], “30 ปี 14 ตุลา 2516 มองอย่างสัมพันธ์และเชื่อมโยง ศนท.ก่อนยุค “ธีรยุทธ”,” *มติชนรายวัน*, 31 มกราคม 2547, 15-20.

กรรมการอื่น ๆ รวม 33 คน² สามารถระดมอาสาสมัครทั่วประเทศได้ประมาณ 35,000 คน โดยได้ส่งอาสาสมัครเข้าตรวจสอบการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่มีประวัติการซื้อสิทธิขายเสียง จนทำให้นักการเมืองในเขตเลือกตั้งที่มีอาสาสมัครตรวจสอบการเลือกตั้งไม่สามารถทุจริตการเลือกตั้ง ทำให้ผลการเลือกตั้งหลายเขตเลือกตั้งมีการเปลี่ยนแปลงผลการเลือกตั้ง

จากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เมื่อวันที่ 17-24 พฤษภาคม 2535 มีกลุ่มมวลชนได้ออกมาประท้วงกดดันให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี ลาออก และรัฐบาลใช้กำลังทหารปราบปรามผู้ชุมนุมจนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมากทำให้พลเอกสุจินดา คราประยูร ประกาศลาออกจากนายกรัฐมนตรีและ นายอานันท์ ปันยารชุน กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง และมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 13 กันยายน 2535 พร้อมมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้ง ประกอบด้วยบุคคลจากหลายสาขาอาชีพ รวม 44 คน มีศาสตราจารย์ ดร. เกษม สุวรรณกุล เป็นประธาน และ ดร.โคทม อาริยา เป็นเลขาธิการ และรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณสนับสนุนให้องค์กรกลาง 76 ล้านบาท เฉลี่ยจังหวัดละ 1 ล้านบาทสำหรับการสังเกตการณ์การเลือกตั้งทั่วไป องค์การกลางการเลือกตั้ง สามารถจัดหาอาสาสมัครในการตรวจสอบการเลือกตั้ง รวม 70,000 คน ทำให้อาสาสมัครขององค์การกลางสามารถปฏิบัติงานได้ครบทุกหน่วยเลือกตั้งทั่วประเทศ อาสาสมัครองค์การกลางสามารถปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองอย่างเข้มข้น โดยจัดหน่วยรับแจ้งเหตุสัจจรติดตามพฤติกรรมของนักการเมืองอย่างใกล้ชิด อาสาสมัครรับแจ้งเหตุส่วนใหญ่เป็นนักกฎหมาย ทำให้สามารถยึดของกลางที่ใช้ในการซื้อสิทธิขายเสียงได้เป็นจำนวนมาก ทำให้การทุจริตการเลือกตั้งลดน้อยลงและการเลือกตั้งสามารถคัดกรองคนดีเข้าสภาได้มากขึ้น

ภายหลังการประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ปี 2540 ซึ่งบัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง โดยเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชน ที่ประสงค์จะตรวจสอบการเลือกตั้ง ทั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยื่นคำขอรับรองขอตรวจสอบการเลือกตั้งทั้งองค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคลต่อคณะกรรมการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการเลือกตั้ง เป็นผู้สนับสนุน

² สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, “ประกาศคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 3/2535 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร,” https://www.ect.go.th/buriram/ewt_news.php?nid (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2559).

งบประมาณในการดำเนินการตรวจสอบการเลือกตั้ง ซึ่งในช่วงแรกจะมีองค์กรกลางเป็นหน่วยงานเดียวที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยปรับการทำงานเป็นรูปเครือข่าย ชื่อ เครือข่ายประชาชนตรวจสอบการเลือกตั้ง (People Network for Election in Thailand) เรียกย่อ “PNET” เพื่อให้อำนาจการตรวจสอบกระจายสู่ท้องถิ่นในระดับจังหวัด มีศูนย์ประสานงานกลางที่กรุงเทพฯ โดยมีกิจกรรมหลักอยู่ 3 ประการ คือ การรับแจ้งเหตุ การรณรงค์ให้คนไปใช้สิทธิ และการส่งอาสาสมัครลงสังเกตการณ์ ณ หน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง อาสาสมัครที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายจะได้รับการอบรมก่อนปฏิบัติหน้าที่ การปฏิบัติงานของพีเน็ต มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอาสาสมัครเป็นระยะ ๆ ซึ่งได้รับความสนใจจากสังคมอย่างมาก และในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อปี พ.ศ. 2544 และการเลือกตั้งนายกและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่กำหนดให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ทำให้องค์กรเอกชนได้ยื่นขอรับรองตรวจสอบการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ทั้งขอขึ้นรับรองตรวจสอบการเลือกตั้งผ่านสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและยื่นคำร้องขอตรวจสอบการเลือกตั้งที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีทั้งองค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล และในการเลือกตั้งในแต่ละครั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้สนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก แต่การปฏิบัติงานขององค์กรเอกชนกลับไม่เป็นที่ยอมรับ และบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานในการจัดการเลือกตั้ง ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาขององค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพขององค์กรเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง เพื่อเป็นข้อเสนอทางนโยบายต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรเอกชนในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งให้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 ประเด็นปัญหาในการพัฒนาศักยภาพองค์กรเอกชนช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง

ข้อเสนอทางนโยบายต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งขององค์กรเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากที่ผ่านมายังไม่มีผลการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรเอกชน และข้อมูลที่ได้ยังไม่สามารถนำไปสู่การให้ใบเหลือง/ใบแดง ต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ การรายงานผลการตรวจสอบการเลือกตั้งยังไม่ค่อยสอดคล้องกับความเป็นจริง การทำงานขององค์กรเอกชนยังไม่เป็นระบบ และขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ขาดเครือข่ายความร่วมมือ จึงเกิดปัญหาในการดำเนินงานขององค์กรเอกชนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

1.2.1 ปัญหาของการดำเนินงานตามระเบียบฯ ทั้ง 3 ระเบียบ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 236(8) กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน องค์การเอกชนที่มีความประสงค์จะช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนหรือการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง องค์การเอกชนต้องปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด คือ

1. ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการขอให้รับรอง การรับรอง การเพิกถอน การรับรองและการสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553

2. ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการปฏิบัติงานขององค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553

3. ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเงินและการบัญชีขององค์การเอกชนที่ได้รับอนุมัติโครงการ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553

1.2.2 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การเอกชน

จากการศึกษาเพื่อหาข้อเสนอทางนโยบาย พบว่าการปฏิบัติงานขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งนั้น ถึงแม้ว่าจะมีบทบาทในการตรวจสอบการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง และพยายามปรับตัวตลอดเวลาในแต่ละยุคที่ผ่านมา แต่ก็มีปัญหาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน ซึ่งปัญหาที่สำคัญได้แก่

- องค์การเอกชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริง
- อาสาสมัคร ผู้ประสานงานอาสาสมัครขององค์การเอกชน ไม่มีความยั่งยืน ไม่มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จึงมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย
- การคัดเลือกอาสาสมัครและผู้ประสานงานอาสาสมัครอย่างฉุกฉลุกรุกและมีข้อจำกัดด้านคุณสมบัติ ทำให้ได้บุคลากรที่ด้อยคุณภาพ

- ไม่สามารถจัดทำรายงานได้ถูกต้องทำให้ขาดหลักฐานข้อมูลสำคัญในการดำเนินการเอาผิดกับผู้กระทำผิด
- องค์กรเอกชนไม่ศึกษาระเบียบข้อบังคับ และวิธีการทำงานที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดอย่างถ่องแท้
- การอบรมอาสาสมัครมักรวมในระยะเวลาที่กระชั้นชิดใกล้วันเลือกตั้งขาดองค์ความรู้ที่ตรงกับงานตรวจสอบการเลือกตั้ง ทำให้อาสาสมัครไม่เข้าใจบทบาทภารกิจของตนเองเพียงพอ
- ปัญหาด้านการเงินที่องค์กรเอกชนขอรับการสนับสนุนจากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความล่าช้า
- องค์กรเอกชนไม่ค่อยจะมีความมั่นคง ส่งผลทำให้บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง อาสาสมัครจำนวนมากจะสามารถปฏิบัติงานตามอุดมคติและความต้องการของตนได้เพียงระยะหนึ่ง หลังจากนั้นก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลง
- ปัญหาระบบข่าวสารข้อมูล ส่วนใหญ่ยังขาดการจัดระบบข้อมูลและนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันสถานการณ์ ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ ขาดแคลนเครื่องมือ
- ปัญหาการสร้างพันธมิตรระดับสากล

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.3.1 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรเอกชน ในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้ง
- 1.3.2 เพื่อเป็นข้อเสนอทางนโยบายในแนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรเอกชน ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มบุคคลเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ โดยกำหนดบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรเอกชน โดยศึกษาองค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคล และองค์กรเอกชนที่ไม่เป็นนิติบุคคลที่ผ่านการตรวจสอบการเลือกตั้งทั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างน้อย องค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคล และองค์กรเอกชนที่ไม่เป็นนิติบุคคล ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด พนักงานการเลือกตั้งที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์กรเอกชน

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการขอให้รับรอง การรับรอง การเพิกถอนการรับรอง และการสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ดำเนินการศึกษาเบื้องต้นในการทบทวนวรรณกรรม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 รายงานผลการวิจัยประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการปฏิบัติงานขององค์การเอกชน รายงานผลการปฏิบัติงานขององค์การเอกชนทั้งที่รับรองจากส่วนกลางและส่วนจังหวัด เพื่อนำมาประกอบการศึกษาและเสนอเป็นแนวทางเลือกในการจัดทำข้อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

1.4.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2557

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การเอกชน ในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้ง เพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพ

1.5.2 ได้ข้อเสนอนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 วิธีการศึกษาและการทบทวนวรรณกรรม

ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสาร จากหนังสือตำรา บทความ เอกสารข้อมูลสถิติ เอกสารทางวิชาการ และ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การวิจัยเอกสาร

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาเบื้องต้นในการศึกษา เรื่อง ข้อเสนอต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง ผู้ศึกษาได้ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการขอให้รับรอง การรับรอง การเพิกถอน การรับรองและการสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 รายงานผลการวิจัยประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการปฏิบัติงานขององค์การ เอกชน รายงานผลการปฏิบัติงานขององค์การเอกชนทั้งที่รับรองจากส่วนกลางและส่วนจังหวัด เพื่อนำมาประกอบการศึกษาและเสนอเป็นแนวทางเลือกในการจัดทำข้อเสนอนโยบาย ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2.1.2 การสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำหน้าที่เป็นองค์การ เอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง ประกอบด้วย

- 1) องค์การเอกชน
 - องค์การเอกชนที่เป็นนิติบุคคล
 - องค์การเอกชนที่ไม่เป็นนิติบุคคล
- 2) ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 3) พนักงานการเลือกตั้งที่รับผิดชอบโดยตรง

โดยใช้การสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง (Structured Interview) โดยมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. ปัญหาและความจำเป็นในการตรวจสอบการเลือกตั้ง
 2. แนวทางในการสนับสนุนองค์การเอกชน
 3. ปัญหาอุปสรรคขององค์การเอกชน
 4. ทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชน
- ตรวจสอบการเลือกตั้ง

2.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ เพื่อนำเสนอนโยบายเพื่อเป็นข้อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

2.2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ที่จะนำไปสู่ปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อแนวคิดการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การเอกชน
3. การตรวจสอบการเลือกตั้ง
4. แนวทางการสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วม
5. พัฒนาการขององค์การเอกชนในฐานะผู้ตรวจสอบการเลือกตั้ง
6. การพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง
7. ภัยวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม

การเลือกตั้ง (Election) เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้ง เป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศที่จะมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนของประชาชนเข้าไปใช้อำนาจแทนตน ซึ่งการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย¹

การเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกว่า ร้อย หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบาย

¹ กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, *การเลือกตั้ง พรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล* (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2531), 201.

สาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนจะเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบายและวิสัยทัศน์ ที่สอดคล้องกับตน ด้วยหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศเพื่อเข้าไปทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองปกครองของประชาชน²

หลักในการเลือกตั้ง สามารถจำแนกได้ ดังต่อไปนี้

1. หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) หมายถึง การให้ความเป็นอิสระต่อการออกเสียงเลือกตั้ง โดยมีได้ขู่มขู่บังคับให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงอันแท้จริงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

2. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic Election) หมายถึง การเลือกตั้งจะต้องมีกำหนดเวลาที่แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งปกติทุก 4 ปี

3. หลักการเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม (Genuine Election) หมายถึง การเลือกตั้งที่เป็นไปโดยบริสุทธิ์ รัฐบาลจะต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการคดโกงในการเลือกตั้งเกิดขึ้น โดยการให้ราษฎรจัดการเลือกตั้งของตนเองให้มากที่สุด ทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นไม่ได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง

4. หลักการออกเสียงโดยทั่วไป (Universal Suffrage) หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึงแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า เว้นแต่มีข้อจำกัดอันเป็นที่รับรองกันทั่วไป เช่น บุคคลวิกลจริตหรือมีจิตบกพร่อง

5. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียงและคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน

6. หลักการลงคะแนนลับ (Secret voting) ผู้ออกเสียงเลือกตั้งไม่จำเป็นต้องบอกผู้อื่นว่าเลือกใคร ทั้งนี้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ปราศจากการข่มขู่บังคับจากอิทธิพลใดๆ ที่จะมีผลต่อความปลอดภัยของผู้เลือกตั้ง³

จากความหมายของการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้น คือ กระบวนการทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยด้วยการออกเสียง

² วชิร ไชยสาร, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนอายุ 18-20 ปี : ศึกษากรณี อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541), 8.

³ หุยกต์ แสงอุทัย, *หลักรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป* (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), 353.

เลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภา ซึ่งการที่ประชาชนเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์และนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของตน ก็เพราะเชื่อว่าผู้แทนที่ตนเลือกไปนั้น จะใช้อุดมการณ์และนโยบายซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ดังนั้น การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมที่ประชาชนได้มอบอำนาจอธิปไตยของตนให้ผู้แทนเลือกและให้ความชอบธรรมแก่ผู้แทนเลือก

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การเอกชน

องค์การเอกชน มีคำจำกัดความที่ในรูปแบบที่ต่างกัันดังนี้

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ความหมาย องค์การเอกชน หมายถึง ชมรมหรือกลุ่มบุคคล สมาคม มูลนิธิหรือองค์การอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล ซึ่งก่อตั้ง และดำเนินการโดยเอกชนซึ่งมีสัญชาติไทยเป็นหลัก เพื่อดำเนินกิจการอันมีลักษณะต่อเนื่องร่วมกัน โดยมีใช่เป็นการแสวงหากำไร รายได้ หรือผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน มีความเป็นกลางทางการเมือง และมีกรรมการ ผู้บริหาร ผู้มีอำนาจทำการแทน และสมาชิกที่ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง⁴

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้ความเห็นว่าองค์การเอกชน มีการเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น องค์การเอกชนอาสาสมัคร องค์การอาสาสมัครที่ไม่แสวงหากำไร องค์การสาธารณประโยชน์ องค์การพัฒนาเอกชน โดยสรุปแล้วมีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกัน คือ

1. เป็นองค์การที่มีใจของราชการ หรือเป็นสถาบันนอกระบบราชการ
2. เป็นองค์การที่ไม่แสวงหากำไร และผลประโยชน์
3. เป็นองค์การที่มีวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ต่อสังคม
4. องค์การที่อาจเป็นนิติบุคคล หรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้⁵

⁴ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการขอให้รับรอง การรับรอง การเพิกถอน การรับรองและการสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2555), 1-42.

⁵ สำนักงานมาตรฐานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, “ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การเอกชน,” https://www.m-society.go.th/article_attach/edoc_40.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2559).

อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์ นิยามองค์กรเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชน หมายถึง กลุ่มบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่ดำเนินการโดยมีเป้าหมายในการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในสังคม โดยเฉพาะประชาชนผู้ยากไร้ที่ประสบความทุกข์ยาก ถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม รวมทั้งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร⁶

ภูมิธรรม เวชยชัย นิยามองค์กรเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชนว่าเป็นองค์กร หรือมูลนิธิ หรือสมาคม หรือหน่วยงานที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น ซึ่งมีลักษณะเป็นสถาบันนอกระบบราชการ รวมตัวกันขึ้นตามกลุ่มวิชาชีพ กลุ่มศึกษา กลุ่มสนใจ หรือกลุ่มที่มีเป้าหมายร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อที่จะดำเนินบทบาทในการช่วยเหลือและช่วยคลี่คลายปัญหาในสังคม โดยมีได้แสวงหากำไรหรือผลประโยชน์ใด⁷

นฤมล ทับจุมพล และคณะ นิยามว่าเป็นองค์กรที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันเช่น มูลนิธิ สมาคม ชมรม กลุ่มโครงการ คณะกรรมการ สหภาพ สหกรณ์ ศูนย์ ฯลฯ ที่มีลักษณะเป็นเอกชน ไม่แสวงหากำไร มีวัตถุประสงค์กิจกรรมเพื่อสังคม หรือเพื่อสาธารณประโยชน์⁸

สรุปความหมายขององค์กรเอกชน/องค์กรพัฒนาเอกชน หมายถึง ชมรม หรือกลุ่มบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือองค์กรทั้งที่เป็นนิติบุคคล หรือไม่ใช่นิติบุคคล และจัดตั้งขึ้นมา เพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อสังคม โดยมีได้แสวงหากำไรหรือผลประโยชน์ใด ๆ ซึ่ง องค์กรเอกชนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และองค์กรพัฒนาเอกชนของนักวิชาการหลายท่านมีความหมายที่ใกล้เคียงกัน และสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดค่านิยมขององค์กรเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทบาทหน้าที่ขององค์กรเอกชนตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อใช้ในการปฏิบัติการช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งขององค์กรเอกชนและได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ดังนี้

⁶ อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์, *สิทธิมนุษยชน*, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2553), 234.

⁷ ภูมิธรรม เวชยชัย, *องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย : สถานภาพ บทบาท และปัญหา* (กรุงเทพฯ : มูลนิธิการศึกษาวิจัยและพัฒนาประชาสังคม, 2542), 22-31.

⁸ นฤมล ทับจุมพล และคณะ, *รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง : ศึกษาจากศักยภาพและความสนใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งขององค์กรเอกชน* (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541), 7-13.

1. ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการขอให้รับรอง การรับรอง การเพิกถอน การรับรองและการสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553

2. ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการปฏิบัติงานขององค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553

3. ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเงินและการบัญชีขององค์การเอกชนที่ได้รับอนุมัติโครงการ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้แบ่งส่วนงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง คือ ฝ่ายองค์การเอกชนและประชาคมจังหวัด สำนักงานมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง ด้านกิจกรรมการมีส่วนร่วม โดยมีบทบาทหน้าที่ภารกิจหลัก คือ ส่งเสริมให้บุคคล คณะบุคคล องค์การเอกชนและประชาคมจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง และงานรับรองและสนับสนุนองค์การเอกชนในการช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง

องค์การเอกชนที่มีความประสงค์จะช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หรือการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

1. มีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณประโยชน์และการดำเนินกิจการที่เป็นกลางทางการเมือง

2. มีการดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันยื่นคำขอ และมีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์

3. ไม่มีวัตถุประสงค์ และการกระทำที่มุ่งแสวงหากำไร รายได้ หรือผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน

4. ผู้บริหารหรือผู้ดำเนินงานหรือผู้มีอำนาจทำการแทนขององค์การเอกชนต้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นกลางทางการเมือง และพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือพ้นจากการเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง หรือพ้นจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือพ้นจากการ

เป็นผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันยื่นคำขอ

5. มีสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าห้าสิบคน โดยสมาชิกต้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความเป็นกลางทางการเมือง และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

6. ไม่มีผู้บริหารหรือผู้ดำเนินงานหรือผู้มีอำนาจทำการแทนขององค์การเอกชนที่เคยมีพฤติกรรมหรือการกระทำตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการขอให้รับรองการรับรอง การเพิกถอนการรับรอง และการสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ.2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 ข้อ 21 (5) มายังไม่ถึงหนึ่งปีในวันยื่นคำขอ หรือเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ โดยได้พ้นโทษหรือพ้นจากการรอกการลงโทษมาไม่ถึงหนึ่งปีในวันยื่นคำขอ

การยื่นคำขอรับรององค์การเอกชน

- การยื่นคำขอขององค์การเอกชนที่เป็นนิติบุคคล ต้องเตรียมเอกสารดังต่อไปนี้

1. หนังสือรับรอง หรือหนังสือสำคัญแสดงความเป็นนิติบุคคล
2. ตราสารหรือข้อบังคับ หรือระเบียบขององค์การเอกชน
3. บัญชีรายชื่อบุคคลซึ่งเป็นผู้แทนหรือผู้บริหารขององค์การเอกชน ที่อยู่พร้อมทั้งประวัติของบุคคลดังกล่าว

4. รายงานผลการดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ในรอบปีที่ผ่านมา
5. รายงานทางการเงินในรอบปีที่ผ่านมา
6. รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารขององค์การเอกชนหรือบันทึกข้อตกลงของผู้บริหารองค์การเอกชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความประสงค์ที่จะขอรับการรับรอง

- การยื่นคำขอขององค์การเอกชนที่ไม่เป็นนิติบุคคล ต้องเตรียมเอกสารดังต่อไปนี้

1. ตราสาร หรือข้อบังคับ หรือระเบียบขององค์การเอกชน
2. บัญชีรายชื่อบุคคลซึ่งเป็นกรรมการหรือผู้บริหารขององค์การเอกชน ที่อยู่พร้อมทั้งประวัติของบุคคล
3. รายงานผลการดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ขององค์การเอกชนในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งประธานกรรมการหรือหัวหน้าผู้บริหารองค์การเอกชนให้คำรับรอง

4. รายงานทางการเงินในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งประธานกรรมการหรือหัวหน้าผู้บริหารองค์การเอกชนให้คำรับรอง

5. รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารขององค์การเอกชนหรือบันทึกข้อตกลงของผู้บริหารองค์การเอกชนซึ่งแสดงให้เห็นถึงความประสงค์ที่จะขอรับการรับรอง

หนังสือรับรององค์การเอกชน

1. หนังสือรับรององค์การเอกชนที่เป็นนิติบุคคลให้มีอายุคราวละ 4 ปี

2. หนังสือรับรององค์การเอกชนที่ไม่เป็นนิติบุคคลให้มีอายุคราวละ 2 ปี

องค์การเอกชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ 3 วิธี คือ

1. การให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ การจัดประชุมสัมมนาการจัดเวทีเสวนา การรณรงค์เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับประชาธิปไตย การเมืองการปกครอง รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง ระบบพรรคการเมือง การปกครองท้องถิ่น แก่ประชาชนโดยทั่วไป

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดย การส่งเสริมให้ประชาชนจัดกิจกรรม จัดตั้งกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

3. การช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง เพื่อป้องกันการทุจริตในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่

- การรับแจ้งเหตุ จากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัคร พรรคการเมือง อาสาสมัคร หรือบุคคลใด ในเรื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้สมัคร พรรคการเมือง อาสาสมัครหรือบุคคลใด กระทำการอันอาจเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 หรือกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- การสำรวจค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ค่าใช้จ่ายของผู้สมัครแต่ละคนที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี และค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครแต่ละพรรคที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- การสอดส่องและสังเกตการณ์เพื่อป้องกันการทุจริต เป็นการสอดส่องเพื่อป้องกันการทุจริตในการเลือกตั้ง การสังเกตการณ์การหาเสียง ของผู้สมัครพรรคการเมือง หรือบุคคลใด ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภา

ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี การสอดส่องเพื่อป้องกันการทุจริตการลงคะแนน การนับคะแนน และการประกาศผลการนับคะแนน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี⁹

ความสำคัญของการมีองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง อาจแยกเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้ เพื่อทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการรับแจ้งเหตุทุจริตการเลือกตั้งจากประชาชน เพราะคนขององค์การเอกชนก็คือ ชาวบ้านหรือผู้ที่คลุกคลีกับชาวบ้านอย่างใกล้ชิด ที่สามารถพูดคุยและสืบเสาะข้อเท็จจริงในทางลึกได้ดีกว่าผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ ซึ่งไม่สามารถสร้างความไว้วางใจแก่ประชาชนได้อย่างสนิทใจ และยังเป็นกุศโลบายสำคัญให้เกิดสภาพการตื่นตัวทางการเมือง ประชาชนมีความรู้สึกรัก เป็นเจ้าของ รู้สึกมีส่วนช่วยในการสร้างเสริมความเข้มแข็งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการระดมสรรพกำลังในภาคประชาชนมาช่วยสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะพันธมิตรของการทำงานตรวจสอบการเลือกตั้ง เนื่องจากในกระบวนการจัดการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรจากฝ่ายต่าง ๆ มาช่วยกันจำนวนมาก ดังนั้น จำเป็นต้องมีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะองค์การตรวจสอบที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการจัดการเลือกตั้งที่ขาดไม่ได้ และเป็นหลักประกันที่สำคัญว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดการเลือกตั้งอย่างสุจริต และเที่ยงธรรมอย่างแท้จริงเนื่องจากระบบการจัดการเลือกตั้งที่จัดการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นระบบที่มีมอบอำนาจเบ็ดเสร็จ ปราศจากกระบวนการคานอำนาจ การที่มีองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง จึงเป็นเหมือนหลักประกันประการหนึ่งว่าการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในฐานะที่ถูกต้องสอบจากองค์การเอกชนด้วยซึ่งเป็นการเพิ่มความชอบธรรม ให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งโดยปริยาย¹⁰

⁹ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, *ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วย การปฏิบัติงานขององค์กรเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553* (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2555), 43-58.

¹⁰ สมชัย ศรีสุทธิยากร, *รายงานการปฏิบัติกิจกรรมตรวจสอบการเลือกตั้งของเครือข่ายประชาชน เพื่อการเลือกตั้ง(พีเน็ต) และมูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 6 มกราคม 2544* (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544), 50-53.

บทบาทสำคัญขององค์การเอกชน

องค์การเอกชนนอกจากจะมีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย แล้วควรมีบทบาทที่สำคัญ คือ การตรวจสอบหรือเฝ้าระวังและติดตาม สถานการณ์และปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้น แจ้งให้ทางราชการและประชาชนทราบถึงปัญหา และจัดให้มีการประชุมสัมมนาทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและหาทางแก้ไขปัญหา และทำหน้าที่เป็นปากเสียงหากมีปัญหาที่ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมโดยแจ้งให้รัฐบาลและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทราบ และร่วมมือในการแก้ไขปัญหาโดยยึดหลักปรึกษาหารือ และประนีประนอมกันมากกว่าการประจันหน้า และใช้ความรุนแรง ปราบการสุดท้ายคือการเป็นตัวเร่งเพื่อให้รัฐบาล หน่วยราชการ องค์กร และประชาชน มีความตระหนัก ในปัญหาที่เกิดขึ้น มีจิตสำนึกที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา และมีการกระทำความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา มีวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมถูกต้องทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ประชาชนได้รับประโยชน์และความสุขอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม¹¹

สายฝน น้อยทิต และวราภรณ์ เผือกเล็ก มีความเห็นว่า บทบาททางการเมืองขององค์การเอกชน มีขอบเขตกว้างขวางทั้งการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย การเลือกตั้ง และการช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกับองค์การเอกชนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดำเนินการเลือกตั้ง¹²

ดังนั้น บทบาทสำคัญขององค์การเอกชน ก็คือการตรวจสอบหรือเฝ้าระวัง สถานการณ์และปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้น และทำหน้าที่เป็นปากเสียงหากมีปัญหาที่ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมอีกทั้งเป็นตัวเร่งเพื่อให้รัฐบาล หน่วยราชการ องค์กร และประชาชน มีความตระหนัก ในปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันแก้ไขปัญหา และเป็น การช่วยเหลือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในการช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง

¹¹ สมพร เทพสิทธิ์า, *การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา* (กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2543), 11-12.

¹² สายฝน น้อยทิต และวราภรณ์ เผือกเล็ก, *รายงานวิจัยเรื่องกระบวนการเลือกตั้ง และปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* (กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2545), 83-84.

คุณลักษณะเฉพาะขององค์การเอกชน

สามารถแบ่งเป็น 6 ลักษณะ ดังนี้

1. มีเอกลักษณ์ในการเลือกดำเนินกิจการตามความสนใจ ความถนัดและแนวความคิดของตน ซึ่งจะแปลงออกมาเป็นนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์การ
2. เป็นองค์การขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่ มีการบริหารแบบกันเอง ไม่มีระเบียบแบบแผนมากนัก มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน มีแผนการทำงานในระยะสั้น
3. มีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ไม่ชอบให้ใครมีอิทธิพลเหนือหน่วยงานของตนเพราะถือว่าทำงานด้วยใจรัก ไม่ต้องการผลตอบแทนในด้านอื่น นอกเหนือจากความสำเร็จของตนตามความมุ่งหมาย
4. มีผลงาน เป็นตัวควบคุมการดำเนินงานขององค์การ เพื่อรับงบประมาณสนับสนุนจากบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ
5. มีบุคคลกรที่มีอุดมคติสูง ทำงานจริงจัง มีเจตจำนงโดยบุคคลกร 2 กลุ่ม คือ คณะกรรมการ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีงานประจำถาวรอยู่แล้ว และหาอาสาสมัครมาร่วมดำเนินงานโดยเป็นผู้กำหนดนโยบายและแผนงาน อีกกลุ่มหนึ่งคือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็นเจ้าหน้าที่ประจำขององค์การ
6. ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานค่อนข้างถูกกว่าหน่วยงานประเภทอื่นๆ เพราะเป็นหน่วยงานที่ไม่ได้หวังผลกำไร งบประมาณส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรสาธารณกุศลต่างประเทศ นอกจากนั้นเป็นการได้รับจากองค์การในรูปสมาชิก ค่าบริการจากกิจกรรม การจัดกิจกรรมหารายได้มีบางองค์การได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล¹³

โดยสรุปบทบาทขององค์การเอกชนต่างมีความหลายหลายแตกต่างกันออกไปแต่มีวัตถุประสงค์ที่เหมือนกัน คือ เพื่อการสาธารณประโยชน์และการดำเนินกิจการทางการเมือง เพื่อดำเนินกิจการอันมีลักษณะต่อเนื่องร่วมกัน โดยมีใช่เป็นการแสวงกำไรรายได้หรือผลประโยชน์มาแบ่งกัน มีความเป็นกลางทางการเมือง เพื่อเป็นพลังต่อรองกับภาครัฐ เพื่อแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมและดุลอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม ซึ่งองค์การเอกชนตามความหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนักวิชาการหลายท่านมีความเห็นใกล้เคียงกัน และสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทางเลือกนโยบายต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

¹³ เกศริน เตียวกุล, “ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับองค์กรพัฒนาเอกชน : ศึกษาเฉพาะกรณีมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม,” (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), 77-78.

2.2.3 แนวทางการสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วม

สมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่อง ต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วม ประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับ และก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย¹⁴ ดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) ต้องสร้างสำนึกให้ทั้งภาครัฐและประชาชน มีความ ตระหนัก การรับรู้ การยอมรับในสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่าย โดยภาครัฐนั้นจะต้อง สร้างสำนึกใหม่ว่ากิจการที่ตนรับผิดชอบไม่ใช่กิจการของรัฐเท่านั้น ที่มีสิทธิตัดสินใจ แต่เป็นกิจของ สาธารณชนที่จะมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมกระทำหรือตรวจสอบ

2. ทศนคติ (Attitude) ต้องสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของบุคลากร ภาครัฐและภาคประชาชนทั้งสองฝ่าย ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. การเป็นตัวแทน (Representation) การสรรหาและคัดเลือกตัวแทน จะต้อง คำนึงถึงประชาชนทุกกลุ่ม เพื่อให้ทุกกลุ่มนั้นมีตัวแทนเข้าไปร่วมด้วย

4. ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) การมีส่วนร่วมนั้น ต้องสร้างให้สมาชิกมี ความเข้าใจและมีความจริงใจในการเข้าร่วม สิ่งที่จะได้ตามมาคือความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) ในองค์กร โดยการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจกัน

5. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information-sharing) เนื่องจากการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านที่เป็นข้อเท็จจริงและด้านที่เป็นความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ได้ถูกแสดงออกมาอย่างหลากหลายและสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การ วินิจฉัยปัญหาและการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย และตรงกับความต้องการมากขึ้น

6. ฉันทามติ (Consensus) โดยการให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เข้าร่วม ในการหาวิธีแก้ไขปัญหายุ่ยงยากซับซ้อนร่วมกัน หาทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในทางสันติ

7. การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) คือจะต้องจัด กิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นของกันและกันเป็นการสื่อสารแบบ ๒ ทาง (Two

¹⁴ สมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ, “การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการ ตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาล,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2549), 142-149.

Ways Communication) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การลดอคติที่มีต่อกัน และเกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นระหว่างผู้ที่เข้าร่วม สิ่งเหล่านี้จำเป็นว่าเป็นกลไกที่จะช่วยป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น

8. ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย (Purpose) ต้องกำหนดความประสงค์หรือความมุ่งหมายในการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่า ควรเข้าร่วมหรือไม่

9. การประเมินผล (Appraisal) ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด องค์กรใดที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โปร่งใส และจัดทัศนคติส่วนตัวออกได้มากที่สุด ถือว่าองค์กรนั้นใช้เครื่องมือนี้ได้อย่างได้ผลและเกิดประโยชน์

10. ความโปร่งใส (Transparency) ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรการมีส่วนร่วมให้มีความโปร่งใส เนื่องจากการมีส่วนร่วมนั้น เป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจ สำหรับการตัดสินใจของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ ลดการทุจริตและข้อผิดพลาดของนโยบาย แผน โครงการลงได้

11. ความเป็นอิสระ (Independence) องค์กรจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย โดยการให้เกียรติ ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน สมาชิกทุกคนในองค์กรมีอิสระทางความคิด

12. ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง (Onward-doing) ต้องเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

13. เครือข่าย (Network) ส่งเสริมให้มีการผนึกกำลังร่วมกันของทั้งภาครัฐ และภาคประชาชนในลักษณะเครือข่ายคือ การที่จะต้องมาทำความเข้าใจกัน มาผนึกกำลังกันเป็นหนึ่งเดียวที่สำคัญต้องเป็นไปเพื่อสร้างผลประโยชน์ในเชิงการทำงานร่วมในรูปกิจกรรม โครงการ แผนงาน ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกัน

จากแนวทางการสนับสนุนการมีส่วนร่วม ดังกล่าว สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรเอกชนในการทำหน้าที่ช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.4 พัฒนาการขององค์กรเอกชนในฐานะผู้ตรวจสอบการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคล สิทธิ และหน้าที่ของรัฐตลอดจนความสัมพันธ์ แต่ละบุคคลในฐานะปัจเจกชนย่อมไม่อาจคานดุลกับรัฐที่เป็นองค์กรจัดตั้งอันเข้มแข็งได้ บุคคลจึงมีการรวมกลุ่มกันเป็นองค์กร หรือที่รัฐธรรมนูญใช้ศัพท์ว่า “องค์กรเอกชน” ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมต้องอาศัยการรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรเอกชนที่เป็นอิสระและไม่แสวงหาผลกำไร ซึ่งในประเทศไทย ได้แก่

1. มุลินธิอังก์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้งที่ผ่านมามีส่วนในการสร้างความเข้มแข็งของพลังในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ระดับหนึ่ง และเมื่ออังก์กรกลางการเลือกตั้งได้ก่อกำเนิดขึ้นมามีได้คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 3/2535 เพื่อระดมแกนนำอังก์กรประชาชนทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมวางยุทธศาสตร์กลั่นกรองคนดีเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร ผ่านยุทธวิธี 2 ประการ คือ

(1) ยุทธวิธีรุก โดยการรณรงค์ให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้ง และป้องปรามการซื้อสิทธิขายเสียง

(2) ยุทธวิธีรับ โดยการสอดส่องดูแลหน่วยเลือกตั้งและการแจ้งเหตุปรากฏว่าในการปฏิบัติภารกิจของอังก์กรกลางได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากอังก์กรเอกชน อังก์กรวิชาชีพ นักวิชาการ สื่อมวลชน นิสิตนักศึกษาและประชาชนผู้สนใจปัญหาบ้านเมืองจำนวนมาก การเลือกตั้งใน ปี 2535 มีการเลือกตั้ง 2 ครั้ง (22 มีนาคม และ 13 กันยายน) ครั้งแรกมีอาสาสมัครประมาณ 35,000 คน ครั้งที่ 2 มีการของบประมาณเพิ่มทำให้มีอาสาสมัครเพิ่มประมาณ 70,000 คน การเลือกตั้งปี 2538 (2 กรกฎาคม) และปี 2539 (17 พฤศจิกายน) ทำให้มีนักการเมือง “น้ำดี” เพิ่มมากขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแต่ละครั้งอังก์กรกลางซึ่งได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐให้ปฏิบัติงานโดยอิสระก็สลายตัวภายหลังชำระสะสางบัญชีการเงินเสร็จสิ้นอย่างใดก็ดี อังก์กรกลางก็เป็นเพียงอังก์กรชั่วคราว ที่ถูกแต่งตั้งขึ้นตามวาระที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น จึงขาดความต่อเนื่องที่จะสร้างความชัดเจนในฐานะอังก์กรเอกชน และไม่มีวามเข้มแข็งเพียงพอที่จะสานต่อความร่วมมือ เพื่อการปฏิรูปและพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศได้อย่างถาวร ดังนั้น คณะกรรมการอังก์กรกลางจึงมีมติให้จัดตั้งอังก์กรถาวรขึ้น และให้ใช้ชื่อว่า “มุลินธิอังก์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย” เพื่อให้มีการดำเนินงานที่ต่อเนื่องในอันที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย และเพื่อที่จะเป็นการประสานเครือข่ายของอาสาสมัครอังก์กรกลางที่มีอยู่ประมาณ 70,000 คน ทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์ของมุลินธิอังก์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งให้สุจริตและเที่ยงธรรม
2. สนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนจัดหารายได้และการบริจาคเพื่อการสนับสนุนดังกล่าว
3. ประสานงานและสร้างข่ายงานระหว่างบุคคลและหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย
4. ศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งและระบอบประชาธิปไตย

ทั้งนี้ การปฏิบัติภารกิจจะดำเนินการโดยเปิดเผยและเป็นกลาง โดยไม่ฝักใฝ่หรือหวังผลประโยชน์ทางการเมืองหรือทางเศรษฐกิจใด ๆ

การดำเนินการกิจกรรมปี 2541-2542

หลังจากประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี 2540 ซึ่งเสริมส่งให้ประชาชนได้มีสิทธิและบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในทางการเมืองและสังคมมากขึ้น มูลนิธิองค์การกลางเพื่อประชาธิปไตย เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมขององค์การต่อการเลือกตั้ง และการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยมากขึ้น ดังนั้น ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2541-2542 จึงได้มีการดำเนินกิจกรรมสืบเนื่องขยายผลต่อการเลือกตั้งและพัฒนาระบบประชาธิปไตยหลายด้านด้วยกัน อาทิ เช่น

1. ด้านการจัดตั้งเครือข่ายประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง (คป.กต. หรือ PNET)
2. ด้านการรณรงค์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี 2540

3. เตรียมพัฒนาและจัดทำคู่มือตรวจสอบการเลือกตั้ง และเตรียมอาสาสมัครเพื่อการเลือกตั้ง

4. เตรียมการขอการรับรองในฐานะองค์การเอกชนเพื่อสนับสนุนคณะกรรมการการเลือกตั้งในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

คป.กต. มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นที่รวมขององค์การเอกชนที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการทำหน้าที่สนับสนุนและตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตรวจสอบการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครและพรรคการเมืองทั้งก่อนหน้าวันเลือกตั้ง และระดมอาสาสมัครจากประชาชนในทุกสาขาอาชีพเพื่อทำหน้าที่สอดส่องดูแลการเลือกตั้งและรับแจ้งเหตุในวันเลือกตั้งโดยมีความเชื่อว่าพลังอันบริสุทธิ์ของประชาชนจะมีส่วนช่วยให้การเลือกตั้งในประเทศไทยในอนาคตเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม อันเป็นพื้นฐานของการสร้างการเมืองของพลเมือง และการปกครองที่ดีในอนาคต

2. เครือข่ายประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง (P - NET)

ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 ได้มีการจัดตั้ง “เครือข่ายประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง” มีชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า P-NET (People Network For Election in Thailand : P-NET) โดยได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิองค์การกลางเพื่อประชาธิปไตย

พันธกิจหลัก คือ สร้างองค์การประชาชนเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้งรณรงค์ให้การศึกษาและความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งมีจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นที่รวมขององค์การเอกชนที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ

- 1) ตรวจสอบนักการเมืองหรือพรรคการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ทุจริต
- 2) การตรวจสอบส่วนราชการที่วางตัวไม่เป็นกลาง
- 3) การตรวจสอบคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 4) การตรวจสอบประชาชน และองค์การเอกชน

การสร้างการเมืองของพลเมืองและการปกครองที่ดีในอนาคต มีกิจกรรมหลักในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) การคัดเลือกผู้ประสานงานเครือข่ายประจำภาค 14 คน
- 2) ฝึกอบรมวิทยากรหลักและตัวแทนองค์กรในระดับประเทศ
- 3) จัดการประชุมผู้แทนองค์กรเอกชนเพื่อจัดตั้งเครือข่ายในระดับภูมิภาค
- 4) ขยายแผนงานสู่ระดับจังหวัดและเขตการเลือกตั้ง
- 5) จัดสัมมนาผู้ประสานงานในแต่ละเขต/จังหวัด
- 6) อบรมอาสาสมัครประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตาม บทบาทหน้าที่ของเครือข่ายประชาชนเพื่อการเลือกตั้งนั้นได้อาศัยหลักการและมีวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบการเลือกตั้งตามแนวการปฏิบัติภายใต้มูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตยนั่นเอง ทุนก่อตั้งมาจากการบริจาคที่ปราศจากข้อผูกมัด การจัดกิจกรรมและดอกเบียเงินฝาก ปัจจุบันมูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตยและเครือข่ายประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง (PNET) ไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง เนื่องจากการรับรองของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้หมดอายุไปแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550¹⁵

องค์กรตรวจสอบการเลือกตั้งระหว่างประเทศ

องค์กรตรวจสอบการเลือกตั้งระหว่างประเทศ อาทิ องค์กรระหว่างประเทศระดับรัฐ (IGOs) ประกอบด้วย สหประชาชาติ (UN) องค์กรรัฐอเมริกัน (OAS) เครือจักรภพ องค์กรเอกภาพแอฟริกา สหภาพยุโรป องค์กรว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป รัฐบาล และองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ (NGOs) ประกอบด้วย สหภาพรัฐสภาสากล สถาบันทางการเมือง องค์กรทางธุรกิจและแรงงานระหว่างประเทศ สถาบันส่งเสริมประชาธิปไตยและการเลือกตั้งสากล (IDEA) ในกรุงสตอร์กโฮล์ม และกลุ่มของผู้นำรัฐสภาและกลุ่มสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐธรรมนูญและกระบวนการเลือกตั้ง สถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญคือ the Christian Democratic International, the Socialist International, the Liberal

¹⁵ สมชัย ศรีสุทธิยากร , รายงานการปฏิบัติกิจกรรมตรวจสอบการเลือกตั้งของเครือข่ายประชาชน เพื่อการเลือกตั้ง(พีเน็ต) และมูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 6 มกราคม 2544, 79-80.

International และ the National Democratic and International Republic Institutes องค์กรเหล่านี้มีบทบาทต่างกันไป องค์กรระหว่างประเทศระดับรัฐ (IGOs) สามารถเคลื่อนย้ายทรัพยากรอันมหาศาลซึ่งประกอบด้วยทีมสังเกตการณ์ขนาดใหญ่ และการสร้างภาพลักษณ์ซึ่งเป็นงบประมาณที่มากสำหรับรัฐบาลที่จะพยายามจัดการให้การเลือกตั้งเป็นไปตามที่ต้องการ แต่ IGOs มีจุดอ่อนอยู่ 2 จุด อย่างแรกคือรัฐบาลเป็นสมาชิกของ IGOs และฝ่ายค้านมักเชื่อว่า IGOs อาจจะใช้ข้างรัฐบาลมันเป็นสถานการณ์ที่ยากสำหรับการเป็นตัวกลางในการเจรจา อย่างที่สอง เนื่องจากรัฐบาลเป็นสมาชิกของ IGOs จึงทำให้ IGOs มีความระวังในการวิจารณ์รัฐบาล และมักจะไม่ค่อยประกาศว่ามี การทุจริตการเลือกตั้งแม้จะมีความแน่ชัดว่ามีการทุจริต

บทบาทและกิจกรรม

การที่มีองค์กรเหล่านี้ตรวจสอบการเลือกตั้งจะทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิดความมั่นใจว่าสามารถลงคะแนนอย่างปลอดภัยเนื่องจากทั้งโลกจับตาดูอยู่ เนื่องจากพรรคตรงข้ามอาจมีการบอยคอตการเลือกตั้ง องค์กรเหล่านี้จะเป็นตัวกลางในการเจรจาเพื่อทำให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างราบรื่น ผู้สังเกตการณ์สามารถยับยั้งการทุจริตโดยการประณามหรือแจ้งความถ้าพบเบาะแสการทุจริต พวกเขาสามารถทำให้ทุกฝ่ายยอมรับผลถ้าการเลือกตั้งเป็นไปอย่างยุติธรรม

เพื่อให้เข้าใจความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของแต่ละองค์กร เราต้องทำการแยกบทบาทของแต่ละองค์กรในกระบวนการเลือกตั้ง

1. การบริหารจัดการและควบคุมการเลือกตั้ง (จัดการโดยผู้มีอำนาจระดับชาติ แม้จะมีองค์กรระหว่างประเทศ อาทิ IFES ที่มักจะขอความช่วยเหลือด้านเทคนิคและเอกสาร
2. ให้คำแนะนำและจัดเตรียมเอกสารสำหรับพรรคการเมืองและประชาชน (พรรคการเมืองจะรับผิดชอบด้านนี้
3. สังเกตการณ์ เฝ้าดู และเป็นคนกลางในกระบวนการเลือกตั้ง

ภารกิจการสังเกตการณ์ จะต้องเข้าสังเกตการณ์ก่อนถึงวันเลือกตั้งและกลับหลังวันเลือกตั้ง พวกเขาจะไม่ค่อยประเมินผลการเลือกตั้งแบบเป็นระบบ องค์กรเหล่านี้โดยส่วนใหญ่มีการปรับรูปแบบในช่วงปลายทศวรรษ 1990 จากเพียงการสังเกตการณ์สู่การเฝ้าจับตา ทีมเฝ้าจับตาปรับการเฝ้าจับตาให้มีความครอบคลุม รมัถระวัง และเป็นระบบมากขึ้น พวกเขามีเช็คลิสต์สำหรับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในกระบวนการเลือกตั้ง ตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้งถึงวันสาบานตนเข้ารับตำแหน่ง จะมีการแบ่งเป็นทีมในวันเลือกตั้ง โดยแต่ละทีมไปตรวจหน่วยเลือกตั้งทั่วประเทศ ผู้เฝ้าจับตาจะมีแบบฟอร์มสำรวจการเลือกตั้ง หลังจากวันเลือกตั้ง กลุ่มจะมีการพบปะกันเพื่อรวบรวมภาพรวมของแต่ละทีมเพื่อให้เห็นภาพใหญ่ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง รายละเอียดการประเมินผลการเลือกตั้งในเบื้องต้น

จะถูกเสนอ บางทีอาจจะยังต้องจับตาดูการรื้อคัดค้านการเลือกตั้งเพื่อจัดทำรายงานฉบับเต็มซึ่งจะพิมพ์ออกมาทีหลัง¹⁶

2.2.5 องค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งต่างประเทศ

องค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งประเทศฟิลิปปินส์

กระมล ทองธรรมชาติ และคณะกล่าวว่า ในต่างประเทศมีการตรวจสอบการเลือกตั้งที่มีความเข้มแข็งต่อเนื่องมาอย่างยาวนานเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ คือ องค์การภาคเอกชนในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งมีองค์การเอกชนสำคัญ ได้แก่ ขบวนการพลเมืองแห่งชาติเพื่อการเลือกตั้งเสรี หรือ นัมเฟรล (Nation Citizens' Movement for Free Elections : NAMFREL) เกิดขึ้นปี ค.ศ. 1951 (พ.ศ. 2494) จุดประสงค์ในการก่อตั้ง เพื่อเป็นองค์การของมวลชนที่ปฏิบัติการและสังเกตการณ์การเลือกตั้งควบคู่ไปกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้งของรัฐบาลซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฟิลิปปินส์ และเครือข่ายของ นัมเฟรล¹⁷ ประกอบด้วย

1. องค์การพัฒนาเอกชนทั่วประเทศที่อาสาเข้ามาเป็นอาสาสมัครภายใต้ นัมเฟรล ได้แก่ องค์การธุรกิจภาคเอกชน สหภาพแรงงานกลุ่มทางการเมือง (ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย) องค์การพัฒนาชนบทต่าง ๆ และกลุ่มองค์กรใต้ดิน เช่น แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งฟิลิปปินส์ และกองทัพประชาชนใหม่ เป็นต้น
2. องค์กรประชาชนในฟิลิปปินส์ (Pos) มีองค์กรที่กระจายทั่วประเทศ มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น และปลุกจิตสำนึกต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นองค์กรที่รวมตัวกันเพื่อทำประโยชน์ให้สังคม รัฐและศาสนาจักร
3. สื่อมวลชนทั่วประเทศจัดระบบนับคะแนนด่วน Meolia-CitiZens' Quick Count : MCQC) โดยผู้สื่อข่าวของสื่อมวลชนทุกประเภทช่วยกันรายงานผลจากหน่วยเลือกตั้งเข้ามารวมที่ส่วนกลาง ก่อนการนับคะแนนของทางการจะนับเสร็จทำให้ไม่สามารถโกงการนับคะแนนได้
4. องค์กร (Parish Pastoral Council for Responsible Voting : PPCRV) เป็นชมรมศาสนาทั่วประเทศ ซึ่งจัดตั้งในระดับองค์กรเอกชนที่มีอยู่ในระดับหมู่บ้านทั่วประเทศ มี 2,300 ชมชน

¹⁶ Andreas Schedler, Larry Diamond, and Mare F. Plattner, *The SELF-RESTRAINING STAGE: power and accountability in new democracies* (Colorado : Lynne Rienner Publishers, Inc., 1999), 75-82.

¹⁷ กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, *การก่อตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง : การศึกษาเปรียบเทียบกรณี อินเดียและฟิลิปปินส์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับประเทศไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2557), 54-62.

แต่ละชุมชนมีสมาชิกประมาณ 2,000 คน โดยเครือข่ายของนัมเฟรลจะแบ่งงานกันว่าหน่วยงานใดรับผิดชอบอะไรที่ใดรายงานต่อใคร

แผนปฏิบัติการหลักของ นัมเฟรล ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ได้แก่

1. ประชุมร่วมกับคอมมิเลค เพื่อส่งอาสาสมัครสังเกตเหตุการณ์การเลือกตั้ง ควบคู่ไปกับเจ้าหน้าที่ของคอมมิเลค
 2. รับนโยบายของคอมมิเลคไปปฏิบัติตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้ง วันเลือกตั้ง และ หลังวันเลือกตั้ง
 3. นัมเฟรล ประกาศรณรงค์อุดมการณ์ทั่วประเทศ ทั้งในหน้าหนังสือพิมพ์ ไปสเตอร์ให้ลดการซื้อเสียงขายเสียงและให้เลือกคนดี รวมทั้งบอกวิธีการเลือกตั้งแต่เริ่มแรกจนจบ กระบวนการ โดยประสานงานกับคอมมิเลค
 4. ระดมทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่ได้มาจาก สมาชิก องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานต่างประเทศ
 5. ให้ศาสนจักรออกหนังสือและกระจายเสียงออกสู่วิทยุของศาสนจักรไปสู่ ประชาชนทุกระดับเพื่อชักชวนให้ไปเลือกตั้งและชี้ให้เห็นถึงผลเสียของการซื้อเสียงและการโกง การเลือกตั้ง จากการชักชวนของฝ่ายศาสนาทำให้นัมเฟรลได้อาสาสมัครเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เนื่องจากชาว ฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่ศรัทธาในศาสนา
 6. จัดทำเอกสารแนะนำการเลือกตั้งและการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง ตั้งแต่ ก่อนการเลือกตั้งและวันเลือกตั้ง
 7. จัดอบรมอาสาสมัครทุกองค์กรที่เป็นเครือข่ายให้ทราบถึงวิธีการสังเกตการณ์ ลักษณะการโกงการเลือกตั้ง และรายงานผลโดยอยู่ภายใต้กรอบของคอมมิเลค
 8. วางแผนปฏิบัติงานอย่างน้อยล่วงหน้า 6 เดือน ถึง 1 ปี
 9. ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการนำหีบเลือกตั้งไปที่เทศบาล อำเภอ (เพื่อ ป้องกันการแอบเปลี่ยนหีบเลือกตั้งหรือยัดบัตรลงคะแนนเพิ่ม)
 10. สังเกตการณ์การเลือกตั้งร่วมกับเจ้าหน้าที่ของคอมมิเลคในหน่วยเลือกตั้ง ที่เทศบาล อำเภอ และในกรุงมะนิลา
 11. ศาสนจักรมีบทบาทมากในการช่วยให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรมโดยใช้ คำขวัญว่า “รับเงินได้แต่ให้เลือกคนดี” ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ซื้อเสียงมาก ๆ บางรายจึงแพ้ในการเลือกตั้ง
 12. รายงานผล
- การปฏิบัติงานในวันเลือกตั้ง มีดังนี้**
1. สังเกตการณ์ที่หน่วยเลือกตั้งก่อนการเลือกตั้งโดยเฉพาะในหมู่บ้าน
 2. รวมกลุ่มผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงไปที่หน่วยเลือกตั้ง โดยเฉพาะในหมู่บ้าน

3. สังเกตการณ์การลงคะแนน ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิร่วมกับหน่วยงานของรัฐ
 4. นับคะแนนของผู้สมัครร่วมกับหน่วยงานของรัฐ
 5. ส่งคะแนนไปที่หน่วยนับแฟลลแต่ละหน่วยเพื่อประมวลผลทางคอมพิวเตอร์
 6. ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐนำหีบคะแนนจากหน่วยเลือกตั้งไปที่เทศบาล อำเภอ และจังหวัด เพื่อป้องกันการขโมยหีบคะแนน

7. รายงานผลคะแนน

ปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้นับแฟลลเป็นหน่วยงานที่ยื่นหยัดอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ ประกอบด้วย

1. นับแฟลล มีอุดมการณ์เพื่อประชาธิปไตยที่แน่วแน่ และทำเพื่อประชาชนอย่างแท้จริงมิใช่เป็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

2. รัฐบาลและประชาชนยอมรับว่าเป็นองค์กรของประชาชน และตัวแทนของประชาชนโดยไม่ยอมรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

3. มีอาสาสมัครที่ตั้งใจจริงและปฏิบัติเพื่ออุดมการณ์อย่างแท้จริง

4. มีการจัดสถาบันที่ดี มีการวางกลไกการปฏิบัติงานของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ โดยร่วมกับองค์กรประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชนทั่วประเทศที่สนับสนุนความคิดนี้

5. มีสถาบันศาสนาซึ่งมีเงินมากคอยสนับสนุน ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของนับแฟลล จะเห็นว่าในการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1986 นั้น มีวิทย์ และสิ่งพิมพ์ของฝ่ายศาสนจักรคอยสนับสนุน แนวความคิดของนับแฟลล และใช้มหาวิทยาลัย De La Salle ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาของคาทอลิก เป็นศูนย์นับคะแนน และการเลือกตั้งครั้งถัดมาในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1992 ศาสนจักรก็เป็นตัวจักรสำคัญยิ่งด้วย

6. มีเงินช่วยเหลือจากทั้งในประเทศและนอกประเทศ โดยเฉพาะจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่สนับสนุนแนวความคิดประชาธิปไตยและต้องการให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม

สรุปได้ว่าองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งของต่างประเทศ ส่วนหนึ่งประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากการที่องค์กรเอกชนฯ ไม่ต้องขอรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เนื่องจากมีองค์กรที่คอยสนับสนุนทางการเงินอยู่มากมาย เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งองค์กรทางศาสนาด้วย ทำให้องค์กรเอกชนฯ มีความเป็นอิสระสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องตกอยู่ใต้อิทธิพลของผู้ให้เงิน จึงสามารถทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.6 การพัฒนาศักยภาพศักยภาพองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

ความหมายของศักยภาพ

ได้มีนักวิชาการหลายท่านในประเทศไทย ได้ให้คำจำกัดความของศักยภาพไว้หลายคำ และมีคำที่เรียกแตกต่างกันออกไป

David C. McClelland ได้ให้ความหมาย ศักยภาพ (Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคลซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนเองรับผิดชอบ¹⁸ คล้ายคลึงกับ Scott Parry ได้ให้ความหมาย ศักยภาพ หมายถึง องค์ประกอบของความรู้ ทักษะ และทัศนคติของปัจเจกบุคคลที่มีอิทธิพลอย่างมาก ต่อผลสัมฤทธิ์ของการทำงานของบุคคลนั้น ๆ เป็นบทบาทหรือความรับผิดชอบซึ่งสัมพันธ์กับผลงานและสามารถวัดค่าเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน และสามารถพัฒนาได้โดยการฝึกอบรม¹⁹ ซึ่งสอดคล้องกับธารพรรัช สัตยารักษ์ ได้ให้ความหมาย ศักยภาพ (Competency) หมายถึง กลุ่มของความรู้ ความสามารถ ทักษะ พฤติกรรม ทัศนคติ และค่านิยม ที่ส่งผลต่อการทำงานใดงานหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ²⁰ รวมถึงสุกัญญา รัศมีธรรมโชติ ได้ให้ความหมาย ศักยภาพ (Competency) หมายถึง ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Characteristic or Attributes) ที่ทำให้บุคคลผู้นั้นทำงานในความรับผิดชอบของตนได้ดีกว่าผู้อื่น²¹

กล่าวโดยสรุป ศักยภาพ (Competency) หมายถึง ความรู้ ทักษะ ที่จำเป็นต่อการทำงานของบุคคลให้ประสบผลสำเร็จสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป ประกอบด้วย 1) ความรู้ (Knowledge)

¹⁸ David C. McClelland “Testing for Competency rather than for Intelligence. American Psychologist.” (1973): 24-28, อ้างถึงใน สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, “แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency Based Learning,” (กรุงเทพฯ : บริษัท ศิริวัฒนา อินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), 2548), 14-15.

¹⁹ Scott Parry “Evaluating the Impact of Training,” (Alexandria, Virginia : American Society for Training and Development, 1997), อ้างถึงใน สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, “แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency Based Learning,” พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : บริษัท ศิริวัฒนา อินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), 2548), 5.

²⁰ ธารพรรัช สัตยารักษ์, *หลักการและมุมมองจากมืออาชีพ* (กรุงเทพฯ : บริษัท โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์ จำกัด, 2548) , 44.

²¹ สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ , “Competency : เครื่องมือการบริหารที่ปฏิเสธไม่ได้,” *วารสารโปรดักทีวิตี เวิลด์* 9, ฉ. 53 (พ.ย. – ธ.ค.2547) : 44 – 48.

คือ สิ่งที่องค์กรต้องการให้รู้ 2) ทักษะ (Skill) คือสิ่งที่องค์กรต้องการให้ทำ เป็นสิ่งที่ต้องผ่าน การเรียนรู้ และฝึกฝนเป็นประจำจนเกิดเป็นความชำนาญในการใช้งาน 3) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) คือสิ่งที่องค์กรต้องการให้เป็น เช่น ความใฝ่รู้ ความซื่อสัตย์ ความรักในองค์กร และความมุ่งมั่นในความสำเร็จ

องค์ประกอบของศักยภาพ

David C. McClelland ได้แบ่งศักยภาพออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ

- 1) Skills คือสิ่งที่บุคคลกระทำได้ดี และฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ
- 2) Knowledge คือความรู้เฉพาะด้านของบุคคล
- 3) Self-concept คือทัศนคติ ค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตัวเองเป็น
- 4) Trait คือบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล หมายถึง ลักษณะนิสัยใจคอของบุคคลที่เป็นพฤติกรรมถาวร
- 5) Motive คือแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน หมายถึง พลังขับเคลื่อนที่เกิดจากภายในจิตใจของบุคคล ที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงาน²²

ประเภทของศักยภาพ

ณรงค์วิทย์ แสนทอง ได้แบ่งศักยภาพออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 1) ศักยภาพหลัก (Core competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยของคนในองค์กรโดยรวมที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้
- 2) ศักยภาพตามสายงาน (Job competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คนนั้น ๆ สามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้นๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน
- 3) ศักยภาพส่วนบุคคล (Personal competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลนั้นมี

²² David C. McClelland. *Test for Competence, rather than intelligence*,(1973) :57-83, อ้างถึงใน ณรงค์วิทย์ แสนทอง, “มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ,” พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : เอช อาร์เซ็นเตอร์. 2550), 15.

ความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้โดดเด่นกว่าคนทั่วไป เช่น สามารถอาศัยอยู่กับแมงป่องหรือ อสรพิษได้ เป็นต้น ซึ่งเรามักจะเรียกศักยภาพส่วนบุคคลนี้ว่าความสามารถพิเศษส่วนบุคคล²³

จิรประภา อัครบวร กล่าวว่า ศักยภาพในตำแหน่งหนึ่ง ๆ จะประกอบไปด้วย 3 ประเภท ได้แก่ 1) ศักยภาพหลัก (Core competency) คือ พฤติกรรมที่ดีที่ทุกคนในองค์กรต้องมี เพื่อแสดงถึงวัฒนธรรมและหลักนิยมขององค์กร 2) ศักยภาพบริหาร (Professional competency) คือ คุณสมบัติความสามารถด้านการบริหารที่บุคลากรในองค์กรทุกคนจำเป็นต้องมีในการทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จ และสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ ขององค์กร 3) ศักยภาพเชิงเทคนิค (Technical competency) คือ ทักษะด้านวิชาชีพที่จำเป็นในการนำไปปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ โดยจะแตกต่างกันตามลักษณะงาน โดยสามารถจำแนกได้ 2 ส่วนย่อย ได้แก่ ศักยภาพเชิงเทคนิคหลัก (Core technical competency) และศักยภาพเชิงเทคนิคเฉพาะ (Specific technical competency)²⁴

จึงอาจสรุปได้ว่า ศักยภาพสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ ศักยภาพหลัก (Core competency) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พนักงานทุกคนในองค์กรจำเป็นต้องมี ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุเป้าหมายขององค์กร อาทิ ความรอบรู้เกี่ยวกับองค์กร ความซื่อสัตย์ ความใฝ่รู้ และความรับผิดชอบ เป็นต้น อีกประเภทหนึ่งคือศักยภาพตามสายงาน (Functional competency) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พนักงานที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ ควรมีเพื่อให้งานสำเร็จ และได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

การนำศักยภาพไปใช้ในองค์กร

ความสามารถขององค์กร ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรภายในองค์กร จะต้องมีคุณภาพ ซึ่งมีทักษะและความสามารถต่าง ๆ ตามที่องค์กรต้องการ รวมไปถึงระบบการบริหารภายในองค์กรจะต้องมีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งได้มีการนำแนวคิดเรื่องศักยภาพ (Competency) ไปใช้ในองค์กรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ใช้ในการคัดเลือกและคัดสรรบุคลากร เพื่อเข้ามาทำงานในองค์กร และการเลือกสรรบุคลากรเหล่านั้นให้ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ ที่เหมาะสมกับความสามารถของบุคลากรเหล่านั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

2) ใช้ในการฝึกอบรมและการพัฒนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคลากรในองค์กร เป็นการสร้างและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร

3) ใช้ในการให้รางวัล (Reward)

²³ ณรงค์วิทย์ แสนทอง, *มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ* (กรุงเทพฯ : เอช อาร์เซ็นเตอร์, 2547), 14-15.

²⁴ จิรประภา อัครบวร, *สร้างคนสร้างผลงาน* (กรุงเทพฯ : ก.พลิมพ์, 2549), 68.

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การเอกชนในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้ง

นฤมล ทับจุมพล และคณะ ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง: ศึกษาจากศักยภาพและความสนใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งขององค์การเอกชน พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมที่องค์การเอกชนแสดงความสนใจคือ การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย การจัดรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง รองลงมาคือ การสังเกตการณ์เลือกตั้ง โดยการจัดส่งอาสาสมัครไปสังเกตการณ์เลือกตั้งและการนับคะแนน และยังพบอีกว่าองค์การที่มีลักษณะเป็นองค์การเครือข่าย หรือมีสมาชิกจำนวนมาก มีความพร้อมทั้งในแง่งบประมาณและบุคลากร จะเป็นองค์การที่มีศักยภาพในการตรวจสอบการเลือกตั้ง จึงเสนอว่าควรลดขั้นตอนที่ยุ่งยาก ซับซ้อนในกระบวนการรับรององค์การเอกชน และเปรียบเทียบการรับรององค์การเอกชน และเปิดโอกาสให้องค์การเอกชนทุกระดับสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งได้ เพิ่มกิจกรรมด้านการสนับสนุนกระบวนการเลือกตั้งโดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้บุคลากรและงบประมาณจำนวนมาก เช่น การเป็นวิทยากรบรรยาย หรือการจัดการอบรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้งในระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งให้การสนับสนุนด้านงบประมาณหรือสื่อรณรงค์ต่าง ๆ²⁵

อุไร มโนหรรทัต ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของพนักงานสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีต่อบทบาทขององค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งว่า องค์การเอกชนที่จะเข้ามาช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งนั้นมีความสำคัญ แม้ว่าจะมีชื่อเสียงเกี่ยวกับองค์การเอกชนในเชิงลบ แต่ก็ยังมีความเชื่อมั่นว่า ปัญหา อุปสรรค ดังกล่าวจะไม่กระทบต่อการปฏิบัติงานขององค์การเอกชน หรือเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรที่จะปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรค เช่น การจัดสรรงบประมาณควร

²⁵ นฤมล ทับจุมพล และคณะ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง: ศึกษาจากศักยภาพและความสนใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งขององค์การเอกชน,” *รายงานการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย* (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541), บทคัดย่อ.

กำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้ถูกมองว่าเป็นการทำให้องค์การเอกชนขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงานเพราะต้องคอยรับเงินสนับสนุนจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง²⁶

สราลี ศิริมาตี ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในกระบวนการเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา 4 มีนาคม 2543 พบว่า บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้านกิจการการมีส่วนร่วมไม่สามารถแสดงบทบาทที่ชัดเจนในฐานะที่เป็นองค์กรที่จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมการตรวจสอบการเลือกตั้งของประชาชน ไม่สร้างบรรยากาศที่เอื้อโอกาสให้ประชาชนยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วม การเตรียมบุคลากร การวางแผนไม่เป็นไปในเชิงรุก การทำงานไม่เน้นในการเข้าหาประชาชน แต่ไปเน้นภารกิจเฉพาะช่วงเลือกตั้งเท่านั้น และในส่วนของบทบาทขององค์การเอกชนที่เข้ามาตรวจสอบการเลือกตั้ง พบว่า บางส่วนไม่มีความเป็นกลางและไม่พร้อมจะเข้ามาทำงานด้านตรวจสอบการเลือกตั้ง ไม่เห็นความสำคัญของการตรวจสอบการเลือกตั้งอย่างแท้จริง จึงเห็นว่ากระบวนการรับรององค์การเอกชนไม่ควรมีเงื่อนไขขั้นตอนที่ยุ่งยาก และจะต้องกำหนดแผนการดำเนินการตรวจสอบการเลือกตั้งล่วงหน้าเพื่อจัดสรรงบประมาณได้ทันเวลา และกำกับบุคลากรของ กกต. ให้เข้าใจและเห็นความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ขององค์การเอกชนที่เข้ามาตรวจสอบการเลือกตั้ง กกต. ควรมีการปรึกษาหารือกับองค์การเอกชนเพื่อเรียนรู้จุดอ่อนจุดแข็งของทั้งสองฝ่าย โดยเป็นผู้กำหนดนโยบายและให้องค์การเอกชนสามารถเสนอกิจกรรมที่สามารถรองรับนโยบายดังกล่าวได้เอง และการทำงานขององค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งควรเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อให้การทำงานขององค์การเอกชนได้รับการตรวจสอบจากประชาชนด้วยความโปร่งใส²⁷

2.3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานขององค์การเอกชนในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้ง

อมรา พงศาพิชญ์ และ คณะ ศึกษารายงานการประเมินผลการรณรงค์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ด้านกิจการการมีส่วนร่วมพบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการกำหนดแนวทางปฏิบัติ

²⁶ อุไร มโนหรรทัต, “ความคิดเห็นของพนักงานสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีบทบาทขององค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขา รัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549), 91-98.

²⁷ สราลี ศิริมาตี, “บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในกระบวนการเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา 4 มีนาคม 2543,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขา รัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547), 80-86.

ไม่ชัดเจนเกิดข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน 2) ปัญหาจากองค์การเอกชนที่ได้รับการรับรองจำนวนหนึ่ง เป็นองค์การที่ไม่มีคุณภาพ ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานระดับชุมชนมาก่อน ไม่สามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างเต็มที่ ขาดเอกภาพ ไม่ให้ความสำคัญกับงานตรวจสอบการเลือกตั้ง ปัญหาด้านการสื่อสาร²⁸

อดิศร ไชยคุปต์ ศึกษาารูปแบบขององค์การเอกชนเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้ง ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย พบว่า องค์การเอกชนยังขาดความพร้อมทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และบุคลากร ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงาน และการเบิกจ่ายเงินที่อิงระเบียบราชการ การสนับสนุนงบประมาณของรัฐผ่านคณะกรรมการการเลือกตั้งค่อนข้างจำกัดไม่สอดคล้องกับภารกิจ ตรวจสอบการเลือกตั้ง องค์การเอกชนยังขาดความเข้มแข็งและมีลักษณะเป็นองค์การเอกชนเล็กๆ กระจุกกระจาย มีการรวมตัวของสมาชิกอย่างหลวมๆ เมื่อหมดเวลาเลือกตั้งก็กระจายโดยไม่มี กิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่องตลอดปี สมาชิกองค์การเอกชนไม่ได้ปฏิบัติงานอย่างทุ่มเท ไม่มีการ คัดเลือกสมาชิกที่เป็นกลาง และสมาชิกมีความรู้่น้อย โดยเสนอรูปแบบขององค์การเอกชนที่เหมาะสม สำหรับประเทศไทย ควรจะเป็นองค์การที่มีความเป็นอิสระ ในการปฏิบัติงานไม่ควรตกอยู่ภายใต้ การกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายนิติบัญญัติหรือองค์กรที่ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้ง แต่ให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขของทางราชการที่ทำงานร่วมด้วย และควรเปิดโอกาสให้องค์การเอกชนทุก ระดับสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนในการ เข้ามาตรวจสอบการเลือกตั้ง²⁹

ทศพล สมพงษ์ ศึกษากระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร พบว่าปัญหาในการทำงานภายในองค์การเอกชน เกิดจาก ความไม่พร้อมในการทำงานของบางองค์การ ให้คนในพื้นที่เข้าร่วมงานตรวจสอบการเลือกตั้งใน ลักษณะสั่งการ หรือบังคับ จึงขาดคนทำงานที่มีสำนึกในความเป็นอาสาสมัคร ไม่สามารถคัดสรร อาสาสมัครที่มีคุณภาพในการทำงานได้ อาสาสมัครขาดความรู้ความเข้าใจในการทำหน้าที่ และไม่สามารถจัดทำรายงานได้ถูกต้อง ทำให้ขาดข้อมูลและหลักฐานสำคัญในการดำเนินการเอาผิดกับ ผู้กระทำความผิดได้ และขาดการประสานงานกันระหว่างองค์การเอกชนกับคณะกรรมการ การเลือกตั้งจังหวัด และ คณะกรรมการการเลือกตั้งเขต ทำงานเน้นการตรวจสอบจับผิดมากกว่าการ มีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง จึงเกิดทัศนคติไม่ดีต่อกัน โดยเสนอว่า การทำงานขององค์การ

²⁸ อมรา พงศาพิชญ์ และ คณะ, รายงานการประเมินผลการรณรงค์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการเลือกตั้ง (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2543).

²⁹ อดิศร ไชยคุปต์ , “รูปแบบขององค์การเอกชนเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้งที่เหมาะสมสำหรับ ประเทศไทย,” (เอกสารการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตร การพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ 5, 2556), 88-91.

เอกชนควรมีระบบการประสานงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดและคณะกรรมการการเลือกตั้ง เขตมากขึ้น และในกรณีที่จะมีการประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งที่เป็นไปในวาระปกติ ควรที่จะมีการจัดตั้งองค์การเอกชนเพื่อช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง ล่วงหน้าอย่างน้อย 6 เดือน เพื่อให้องค์การเอกชนสามารถเตรียมการคัดสรรอาสาสมัครมาทำงานได้ พร้อมกับการรณรงค์เชิญชวนประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง³⁰

ฐิตินันท์ วัชรกุล ศึกษาบทบาทการดำเนินงานของอาสาสมัครองค์การเอกชน ในการตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของอาสาสมัคร คือ เวลาในการปฏิบัติงานน้อย อาสาสมัครมีความรู้ความสามารถและไหวพริบน้อย ใช้ระบบการสรรหาแบบส่วนตัว ขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ จึงควรมีการอบรมหลักสูตรการตรวจสอบการเลือกตั้งให้กับอาสาสมัครองค์การเอกชน เพิ่มบทบาทให้กับองค์การเอกชนเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ช่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้กับประชาชน สอดส่องดูแล และแจ้งเหตุเบาะแสการทุจริตการเลือกตั้งและสร้างแนวทางในการดำเนินการตรวจสอบการเลือกตั้งให้เป็นแนวทางเดียวกันทั้งประเทศ³¹

ขจรศักดิ์ เสวกโกเมต ศึกษาเรื่องทางสองแพร่งของการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนในการเลือกตั้งศึกษากรณี เครือข่ายประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง (คป.กต.) พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการอบรมอาสาสมัคร โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดหลักสูตรและคู่มือ พร้อมทั้งส่งวิทยากรไปอบรมอาสาสมัครในช่วงวันก่อนเลือกตั้งนั้น มีลักษณะเป็นวิชาการมากเกินไป และมีเนื้อหาที่กว้าง อาสาสมัครไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน และส่วนใหญ่อบรมในระยะเวลาที่กระชั้นชิดใกล้วันเลือกตั้ง ทำให้การอบรมอาสาสมัครไม่ได้ผลเท่าที่ควร ปัญหาด้านการเงินขององค์กร

³⁰ ทศพล สมพงษ์, *กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร*. บรรณาธิการโดย สติธร ธนานิธิโชติ (กรุงเทพฯ : อักษรโสภณ, 2545).

³¹ ฐิตินันท์ วัชรกุล. “บทบาทการดำเนินงานของอาสาสมัครองค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2549), บทคัดย่อ.

เอกชนต้องไปขอรับการสนับสนุนจากคณะกรรมการเลือกตั้งจะประสบปัญหาในการดำเนินงาน มีความล่าช้า³²

2.3.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรเอกชนในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้ง

สดศรี สัตยธรรม ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเลือกตั้ง ให้สุจริต และเที่ยงธรรม กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 พบว่า การปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรภาคเอกชน ผู้บริหารส่วนกลางด้านกิจการการมีส่วนร่วมเห็นว่าองค์กรภาคเอกชนยังมีการทำงานที่ขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการตรวจสอบ ไม่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากรงบประมาณ และสมาชิกส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการตรวจสอบ องค์กรเอกชนขาดความเข้มแข็ง และรวมตัวเข้ามาหลวม ๆ เมื่อหมดภารกิจก็ไม่ได้มีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ต่อเนื่องจะปรากฏเฉพาะผู้นำองค์กรอยู่เพียงไม่กี่คน ไม่ได้ปฏิบัติงานอย่างทุ่มเทหรือจริงจัง ไม่คัดเลือกสมาชิกที่เป็นกลาง และมีความรู้ในการทำหน้าที่ โดยเสนอว่า ควรให้การศึกษาแก่องค์กรเอกชน สร้างจิตสำนึกโดยส่งเสริมและพัฒนาองค์กรเอกชนให้มีอุดมการณ์ จริยธรรม ศักยภาพ มีขีดความสามารถ เหมาะสมที่จะสนับสนุนพันธกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรเตรียมสมาชิกเครือข่ายล่วงหน้า หากมาจัดทำในช่วงการเลือกตั้งจะเป็นการทำงานที่กระชั้นชิดและฉาบฉวยเกินไปทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดทำวิจัยการทำงานขององค์กรเอกชนว่ามีประสิทธิผลนำไปใช้ประโยชน์ได้เพียงใด ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกลั่นกรององค์กรเอกชนที่จะเข้ามาตรวจสอบการเลือกตั้ง และจัดทำแผนตรวจสอบการเลือกตั้งร่วมกับองค์กรเอกชน องค์กรเอกชนจะต้องคัดเลือก และให้การอบรมสมาชิกให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเป็นกลาง รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรเอกชนจะต้องเน้นการตรวจสอบผู้สมัครทั้งส่วนการเลือกตั้งด้วย³³

ศรีสุวรรณ จรรยา ศึกษาพัฒนาการและบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย พบว่า เกิดขึ้นในสังคมไทยก็เพราะความต้องการของคนในสังคมที่ต้องการการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม หรือต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม โดยไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นองค์กรภาครัฐ

³² ขจรศักดิ์ เสวกโกเมต, “ทางสองแพร่งของการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนในการเลือกตั้ง: ศึกษากรณีเครือข่ายประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง (คป.กต.),” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), บทคัดย่อ.

³³ สดศรี สัตยธรรม, “ประสิทธิภาพการจัดการเลือกตั้งให้สุจริตและเที่ยงธรรม : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อ 23 ธันวาคม 2550” *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์* 4 ฉ. 2 (พ.ค.-ส.ค. 2552): 68-84.

แต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะภาครัฐถูกมองว่าไม่สามารถทำหน้าที่ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างทั่วถึงหรือทันต่อเหตุการณ์ และบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนไทยเป็นบทบาทในการทำงานภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เทียบเคียงไปกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อตรวจสอบ เฝ้าระวัง และสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ทำหน้าที่ทั้งการประสานงานกับหลาย ๆ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมมือกับบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มต่าง ๆ ในการทำงานหลายบทบาท โดยเสนอว่าองค์กรพัฒนาเอกชนควรมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย ทำงานร่วมกับภาคประชาสังคมอื่น ๆ ทำงานเชิงสมานฉันท์กับหน่วยงานภาครัฐ ขยายฐานของแนวร่วม ลดความขัดแย้งในการเผชิญหน้าลง พัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ สร้างบุคลากรให้เป็นผู้ใฝ่รู้ เผชิญหน้ากับความจริง และยอมรับความผิดพลาดขององค์กร³⁴

³⁴ ศรีสุวรรณ จรรยา , “พัฒนาการและบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย,” *วารสารการ*
จัดการสิ่งแวดล้อม, ฉ. 1 (2550): 113-115.

บทที่ 3

ประเด็นปัญหาและอุปสรรค ทางเลือกและข้อเสนอแนะทางนโยบาย

ถึงแม้ว่าองค์การเอกชนที่ได้รับการรับรองเพื่อช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งให้กับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีบทบาทสำคัญอย่างต่อเนื่อง และพยายามปรับตัวตลอดเวลาในแต่ละยุคที่ผ่านมา แต่ก็มักประสบปัญหาทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการขาดแคลนทรัพยากรและเงินทุนในการดำเนินการ ปัญหาด้านบุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง ปัญหาการขาดแผนงานที่จะพัฒนาข่าวสารข้อมูลอย่างเป็นระบบ ขาดการจัดระบบข้อมูลและนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ท้นต่อสถานการณ์ ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และขาดแคลนเครื่องมือ จึงทำให้การดำเนินงานช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

3.1 ปัญหาและอุปสรรค

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อเสนอแนะนโยบายในแนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง พบว่าการปฏิบัติงานขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งประสบปัญหาในด้านต่างๆ คือ องค์การเอกชนที่ได้รับการรับรองจำนวนหนึ่งเป็นองค์การที่ไม่มีคุณภาพ ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานระดับชุมชนมาก่อน ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ขาดเอกภาพ ไม่ให้ความสำคัญกับงานตรวจสอบการเลือกตั้ง ขาดความพร้อมทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงาน ขาดความเข้มแข็งและมีลักษณะเป็นองค์การเอกชนเล็กๆกระจัดกระจาย มีการรวมตัวของสมาชิกอย่างหลวมๆ สมาชิกขององค์การเอกชนไม่ได้ปฏิบัติงานอย่างทุ่มเท ไม่มีการคัดเลือกสมาชิกที่เป็นกลาง และสมาชิกมีความรู้น้อย องค์การเอกชนไม่คัดเลือกสมาชิกที่เป็นกลางทางการเมือง และคนที่มีความรู้ในการทำหน้าที่ ใช้ระบบการสรรหาอาสาสมัครแบบส่วนตัว ขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เมื่อหมดเวลาเลือกตั้งก็กระจัดกระจายโดยไม่มีกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่องตลอดปี และอาสาสมัครขององค์การเอกชนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน

3.2 ทางเลือกและข้อเสนอโยบาย

สำหรับทางเลือกในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเสนอแนวทางเลือกเพื่อพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งออกเป็น 3 ทางเลือก ดังนี้

3.2.1 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานกลางในการจัดทำมาตรฐานและพัฒนาศักยภาพให้กับองค์การเอกชน

จากแนวคิดเรื่องการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชน มีเครื่องมือมากมายที่สามารถพัฒนาศักยภาพให้กับองค์การเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการพัฒนาศักยภาพหลัก คือ พฤติกรรมที่ดีที่ทุกคนในองค์การต้องมี เพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุเป้าหมายขององค์การ รวมถึงศักยภาพตามสายงาน ที่ทุกคนจำเป็นต้องมีในการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จ และสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การเอกชนที่ตั้งไว้ ก็คือ การทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งได้อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม นั้นเอง โดยสามารถนำมาใช้ในรูปแบบของการฝึกอบรมและการพัฒนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคลากรในองค์การ ซึ่งตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการปฏิบัติงานขององค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2554 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 หมวดที่ 2 การปฏิบัติงานขององค์การเอกชน ส่วนที่ 2 ผู้ประสานงานอาสาสมัครและอาสาสมัคร ข้อ 21 วรรคสอง ผู้ประสานงานอาสาสมัครและอาสาสมัครต้องผ่านการอบรมที่องค์การเอกชนจัดขึ้นโดยต้องได้รับการแนะนำหรือสนับสนุนวิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรมีบทบาทในฐานะเป็นผู้ควบคุมหลักในการจัดอบรมให้กับองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบการเลือกตั้ง ด้านการเงิน เป็นต้น ในฐานะเป็นผู้ควบคุมดูแลองค์การเอกชน กระตุ้นให้องค์การเอกชนปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด และให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องตลอดปี ดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง และสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมในลักษณะการสร้างเครือข่าย โดยจัดทำแผนให้ความรู้ร่วมกันกับองค์การเอกชน มีการอบรมที่ใช้เวลาที่เหมาะสมกับเนื้อหาและปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย โดยสามารถดำเนินการได้ ดังต่อไปนี้

1. เพิ่มบทบาทหน้าที่ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัด มีอำนาจในการช่วยเหลือการทำงานขององค์กรเอกชนอย่างใกล้ชิดในฐานะที่ปรึกษา
2. จัดทำหลักสูตร พัฒนาผู้นำองค์กรเอกชนระดับสูง เพื่อปรับปรุงวิสัยทัศน์และวิธีบริหารงานให้เป็นระบบงานการสร้างเครือข่าย
3. จัดทำหลักสูตร พัฒนาอาสาสมัครขององค์กรเอกชน เพื่ออบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง
4. จัดการอบรมในเรื่องกฎหมาย ระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติงาน การเขียนรายงานการปฏิบัติงาน การสอดส่องสังเกตการณ์การเลือกตั้ง ตั้งแต่สัปดาห์แรกของการเลือกตั้ง โดยวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์สูงเพื่อการให้ใช้ประโยชน์ได้จริง
5. สนับสนุนให้มีกิจกรรมต่อเนื่องตลอดปี โดยมีงบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนเพื่อสร้างทักษะความเข้มแข็งในการทำงานขององค์กรเอกชน
6. ปรับปรุงคู่มือเอกสารการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา โดยสามารถทำเป็นคู่มือ Q&A หรือคู่มือประกันคุณภาพองค์กรเอกชน
7. มีตัวชี้วัดการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.2.2 ใช้มาตรฐานองค์กรเอกชนต่างประเทศเข้ามากำกับดูแลและเสริมสร้างศักยภาพ

จากแนวคิดเรื่ององค์กรเอกชนต่างประเทศที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งที่สำคัญในภูมิภาคนี้ ที่มีความเข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ เช่น ขบวนการพลเมืองแห่งชาติเพื่อการเลือกตั้งเสรี หรือ นัมเฟรล (NAMFREL) ที่มีประสบการณ์ในการสังเกตการณ์การเลือกตั้งมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1953 โดยมีหน้าที่สำคัญหลักๆ คือ ส่งอาสาสมัครเข้าสังเกตการณ์การเลือกตั้ง ประกาศรณรงค์อุดมการณ์ทั่วประเทศทั้งในหน้าหนังสือพิมพ์และโปสเตอร์ ให้ลดการซื้อเสียงและให้เลิกคนตี ให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งตั้งแต่เริ่มจนเสร็จสิ้นกระบวนการจัดทำเอกสารแนะนำการเลือกตั้งและการสังเกตการณ์ ตั้งแต่ก่อนวันเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้ง จัดอบรมอาสาสมัครทุกองค์กรที่เป็นเครือข่ายให้ทราบถึงวิธีการสังเกตการณ์ สังเกตการณ์ร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยเลือกตั้ง รวมทั้งรายงานผลการเลือกตั้ง ซึ่งจากบทบาทดังกล่าวทำให้นัมเฟรลเป็นองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับ

จะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของนัมเฟรลมีความคล้ายคลึงกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งในประเทศไทย จากกรณีดังกล่าว ถ้ามีการเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง เช่น นัมเฟรล เข้ามากำกับและเสริมสร้างศักยภาพองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งในประเทศไทยก็จะเป็นประโยชน์หลายอย่าง อาทิเช่น

1. การส่งเจ้าหน้าที่จากนัมเฟรล (องค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง ประเทศฟิลิปปินส์) มาให้ความรู้เกี่ยวกับการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง โดยการจัดอบรมสาธิตวิธีการสังเกตการณ์การเลือกตั้งให้กับเจ้าหน้าที่องค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งของประเทศไทย ทำให้เจ้าหน้าที่ของประเทศไทยมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรในระดับประเทศ

2. สามารถให้คำแนะนำในเรื่องการจัดทำเอกสารรณรงค์เผยแพร่การเลือกตั้ง มีการแลกเปลี่ยนความรู้และรูปแบบของเอกสารรณรงค์เผยแพร่การเลือกตั้ง

3. ให้คำแนะนำในการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง พร้อมทั้งร่วมสังเกตการณ์การเลือกตั้งร่วมกับอาสาสมัครขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งของประเทศไทย ทำให้การเลือกตั้งเกิดความน่าเชื่อถือในสายตาของต่างประเทศ

4. เป็นการป้องปรามการทุจริตการเลือกตั้ง เนื่องจากการร่วมมือกันในการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง

นอกจากองค์กรเอกชนต่างประเทศที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้ง เรายังมีองค์กรที่สนับสนุนด้านการศึกษาอย่างกว้างขวางของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการส่งเสริมการให้ความรู้ทางด้านการเมืองและหน้าที่พลเมือง (Civic Education) สนับสนุนประชาธิปไตย (Democracy) สิทธิมนุษยชน (Human Rights) และเสรีภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Freedom) อย่างมูลนิธิฟรีดริช เนามัน (Friedrich Naumann Foundation) ซึ่งมีหน้าที่ให้การสนับสนุนให้ความรู้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆอย่างสม่ำเสมอ และเพื่อให้ประชาชนในประเทศไทยได้เข้าใจถึงหลักการและวิถีประชาธิปไตยผ่านเกมเมืองจำลองประชาธิปไตย ซึ่งผู้เข้าร่วมเล่นเกมจะได้ลองสวมบทบาทเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นประชาชนที่มีสิทธิมีเสียงอย่างแท้จริง มีการจำลองการเลือกตั้งหาเสียง และวางนโยบายเพื่อพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆของประชาชน โดยอาจมุ่งเน้นในลักษณะของการทำ work shop ในรูปแบบต่างๆ ไม่เน้นการบรรยาย หรือการให้ความรู้เชิงทฤษฎี แต่เป็นการพาเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้

การนำบทเรียนและประสบการณ์ในการตรวจสอบการเลือกตั้งขององค์กรเอกชนของต่างประเทศมาปรับใช้กับประเทศไทยจะเห็นว่าทั้งรูปแบบและลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันตามปัจจัยพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ลักษณะการปกครอง วัฒนธรรมทางการเมือง และระดับความตื่นตัวของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้ง หากต้องการให้้องค์การเอกชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งอย่างจริงจัง ก็ต้องมีกระบวนการหล่อหลอมให้้องค์การเอกชนมีความเข้มแข็งและต่อเนื่องยาวนาน ทำให้เกิดการยอมรับ

3.3.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรเอกชน

ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรเอกชนด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) คือ การที่กลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน มารวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยความสมัครใจ เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ การส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรเอกชนด้วยตนเอง เป็นการแลกเปลี่ยนที่คนในแต่ละองค์กรเอกชนมาถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ซึ่งกันและกัน และรับเอาความรู้ที่ได้จากบุคคลอื่นที่หลายหลาย ด้วยกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุม การเสวนา การจัดทำเอกสารแนวทางปฏิบัติ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

องค์ประกอบหลัก ที่สำคัญๆ ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) มีอยู่ด้วยกัน 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. คน (People) – ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งศูนย์รวมของความรู้ที่สมควรนำออกมาแบ่งปันเป็นอย่างยิ่ง

2. สถานที่ และบรรยากาศ (Place) – เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีชีวิตชีวาและน่าสนใจ เพราะสถานที่และบรรยากาศที่ดี มีความเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มคน จะทำให้คนเหล่านั้นมาเจอกันพูดคุย ปรึกษา วิเคราะห์ปัญหา แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสบายใจ

3. สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (Infrastructure) – เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดได้ง่ายและสะดวกขึ้น เช่น กระดานสำหรับเขียนคอมพิวเตอร์สำหรับการสรุปและจัดเก็บความรู้รวมถึงการแบ่งปัน หรือการส่งต่อข้อมูล

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลนั้น จะต้องประกอบไปด้วย

3 องค์ประกอบหลัก คือ คน สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งการดำเนินกิจกรรม

แลกเปลี่ยนเรียนรู้จะต้องลงปฏิบัติจริงโดยการทำ workshop เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริงโดยเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชนให้มากขึ้น และสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมให้เกิดขึ้นทั้งในองค์กรเอกชนเองและระหว่างองค์กรเอกชน เพื่อให้การประสานงานราบรื่น¹

¹ KM IN BUSINESS, “การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คืออะไร,” <http://kminbusiness.wordpress.com/2009/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2560).

บทที่ 4

วิเคราะห์ข้อเสนอทางนโยบาย แนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรเอกชน ตรวจสอบการเลือกตั้ง

จากการศึกษาเรื่อง ข้อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรเอกชนในการเป็นองค์กรช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรเอกชนในการเป็นองค์กรช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งจากผู้แทนจากองค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคล และไม่เป็นนิติบุคคล ผู้อำนวยการการเลือกตั้งและพนักงานการเลือกตั้งที่รับผิดชอบงานด้านองค์กรเอกชนฯ และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทบทวนวรรณกรรม งานวิจัย และรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานขององค์กรเอกชนที่ผ่านมา กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้ทราบถึงปัญหาขององค์กรเอกชนในการทำหน้าที่ช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งได้อย่างไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4.1 ทางเลือกที่ 1 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานกลางในการจัดทำมาตรฐานและพัฒนาศักยภาพให้กับองค์กรเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานกลางในการจัดทำมาตรฐานและพัฒนาศักยภาพให้กับองค์กรเอกชนเป็นการนำแนวคิดในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพของบุคคลหรือองค์กรใช้เพื่อทำให้เกิดความรู้ ทักษะ ที่จำเป็นต่อการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยจะต้องมีการฝึกฝนเป็นประจำจนเกิดเป็นความชำนาญในการนำศักยภาพเหล่านั้นไปใช้ในองค์กร และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องตระหนักถึงความสำคัญของภารกิจตรวจสอบการเลือกตั้งขององค์กรเอกชน ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง และบุคลากรผู้ปฏิบัติงานขององค์กรเอกชนต้องมีความเข้าใจในภารกิจอย่างถ่องแท้ ต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จะนำไปถ่ายทอดแก่บุคคลอื่นๆ ตลอดจนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในแนวทางเดียวกันตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

4.1.1 สรุปประเด็นทางเลือกที่ 1 พัฒนาศักยภาพด้านวิชาการให้กับองค์กรเอกชน

(1) ด้านผู้ดำเนินการ ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการปฏิบัติงานขององค์กรเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2554 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 หมวดที่ 2 การปฏิบัติงานขององค์กรเอกชน ส่วนที่ 2 ผู้ประสานงานอาสาสมัครและ

อาสาสมัคร ข้อ 21 วรรคสอง ผู้ประสานงานอาสาสมัครและอาสาสมัครต้องผ่านการอบรมที่องค์การเอกชนจัดขึ้นโดยต้องได้รับการแนะนำหรือสนับสนุนวิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่¹ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะผู้ควบคุมและจัดการการเลือกตั้ง จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพให้กับองค์การเอกชน โดยเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบของการจัดให้มีการอบรม หรือจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องของกระบวนการการเลือกตั้ง กฎหมายระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติงานตั้งแต่สัปดาห์แรกของการเลือกตั้ง แนวทางการรับแจ้งเหตุการสอดส่องและสังเกตการณ์เพื่อป้องกันการทุจริตการเลือกตั้ง แนวทางการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน โดยจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์สูงเพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์การเอกชนในการทำหน้าที่ช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมประกอบไปด้วยอาสาสมัคร และผู้ประสานงานอาสาสมัคร ไม่ควรเกิน 100 คน ในแต่ละครั้ง ระยะเวลาในการอบรมไม่ควรน้อยกว่า 1 วัน โดยจัดทำแผนให้ความรู้ร่วมกันกับองค์การเอกชน ที่ใช้เวลาที่เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย อบรมอาสาสมัครขององค์การเอกชนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง หรือควรอบรมในสัปดาห์แรกก่อนมีการเลือกตั้ง สนับสนุนให้มีกิจกรรมต่อเนื่องตลอดปี โดยมีการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอเพื่อสร้างทักษะความเข้มแข็งในการทำงานเป็นทีม จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมผู้นำองค์การโดยวิทยากรกระบวนการที่มีความสามารถทั้งความรู้ และนันทนาการ โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเข้ามามีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และแนวทางปฏิบัติ ทั้งนี้จะต้องมีการติดตามตรวจสอบการทำงานอย่างใกล้ชิด เพื่อกระตุ้นให้องค์การเอกชนปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์การเอกชนได้ให้สัมภาษณ์ว่า องค์การเอกชนส่วนมากยังขาดการทำงานที่เป็นระบบ ปัจจุบันจำนวนอาสาสมัครหรือผู้ที่เข้ามาทำงานในองค์การเอกชนมีจำนวนน้อยและขาดคุณภาพ ขาดความรู้ในการดำเนินงานส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ว่หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองคืออะไร เนื่องจากเวลามีเลือกตั้งถึงมารวมตัวกันเฉพาะกิจ ขาดการทำงานอย่างต่อเนื่อง และเป็นอาสาสมัครหน้าใหม่ที่เข้ามาทำหน้าที่ในแต่ละครั้งที่มีการตรวจสอบการเลือกตั้ง จึงขาดประสบการณ์ ขาดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ดังนั้น

¹ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, *ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการปฏิบัติงานขององค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553*, (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง), 53.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรส่งเสริมและสร้างศักยภาพในด้านต่าง ๆ ให้กับองค์การเอกชน โดยต้องจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ขององค์การเอกชน อาสาสมัคร และผู้ประสานงานอาสาสมัครต่าง ๆ ทั้งเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยเลือกตั้ง ระยะเวลาการอบรมไม่ควรอบรมแค่วันเดียว เพราะสิ้นเกินไป อาสาสมัครบางคนไม่ได้มาอบรมแต่ไปปฏิบัติงานในวันเลือกตั้งเลยทำให้ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ตัวเองอย่างชัดเจนว่าต้องทำอะไรบ้าง เรื่องขบวนการปฏิบัติงานก็ไม่สามารถออกเป็นรายงานแจ้งเหตุ ซึ่เบาแสต่าง ๆ ไม่สามารถเขียนออกมาเป็นรายงานได้

(2) ด้านเนื้อหา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดทำเนื้อหาที่จะใช้ในการให้ความรู้ด้านกับองค์การเอกชนฯ โดยการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การให้ความรู้ด้านการเมืองภาคพลเมือง การให้ความรู้เรื่องการเลือกตั้ง การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการช่วยตรวจสอบ การให้ความรู้ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และขั้นตอนการปฏิบัติงานขององค์การเอกชน ให้ความรู้ด้านการหาข่าว ด้านการเขียนรายงานรับแจ้งเหตุอย่างถูกต้อง การเขียนรายงานการรับแจ้งเหตุ การสอดส่องและสังเกตการณ์เพื่อป้องกันการทุจริตการเลือกตั้ง การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน หรือจัดทำหลักสูตรการสร้างผู้นำองค์การเอกชนยุคใหม่ หลักสูตรผู้ประสานงานอาสาสมัครและอาสาสมัคร หลักสูตรการตรวจสอบการเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรม ในหัวข้ออบรมควรมีการสร้างความเข้าใจ และสร้างจิตอาสาให้แก่บุคลากรภายในองค์การเอกชน พร้อมทั้งจัดทำคู่มือหรือหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานให้กับองค์การเอกชน เมื่อได้รับการอนุมัติโครงการต้องทำตามหลักเกณฑ์การปฏิบัติงาน สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้แทนองค์การเอกชนและอาสาสมัครขององค์การเอกชน ที่ต้องการให้มีการจัดอบรมหลักสูตรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ไม่น้อยกว่าสองครั้งต่อหนึ่งปี และควรจัดอบรมแต่ละหลักสูตรมากกว่าหนึ่งวัน

(3) ด้านกระบวนการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและเป็นผู้จัดอบรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ จัดหาวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในด้าน กฎหมาย ระเบียบ การสืบสวน การหาข่าว การตรวจสอบการเลือกตั้ง และสนับสนุนงบประมาณที่ใช้ในการอบรม ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 มาตรา 10 (14) และมาตรา 31 (3) กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมหรือสนับสนุนองค์การเอกชนเผยแพร่วิชาการให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและส่งเสริมให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม² โดย

² ราชกิจจานุเบกษา, “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550,” [http://library2.parliament.go.th/2550/\(สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2560\).](http://library2.parliament.go.th/2550/(สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2560).)

จัดทำเป็นโครงการอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์การเอกชน จำนวน 146 องค์การ (องค์การเอกชนที่เป็นนิติบุคคล จำนวน 43 องค์การ และองค์การเอกชนที่ไม่เป็นนิติบุคคล จำนวน 103 องค์การ)³

(4) **ด้านงบประมาณ** สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดกรอบงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดให้มีการอบรมองค์การเอกชนที่จดทะเบียนรับรององค์การเอกชน ซึ่งปัจจุบันมีองค์การเอกชน จำนวน 146 องค์การละ 2 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 15 มิ.ย. 60) สำหรับการจัดอบรมจำนวน 3 วัน 2 คืน เป็นจำนวนเงิน 3,500,000 บาท (จากการประมาณการงบประมาณประกอบไปด้วยค่าที่พัก ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารเย็น ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ค่าพาหนะเดินทาง ค่าวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องเขียน ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เป็นต้น)

ดังนั้น กรณีถ้าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการอบรมปีละ 2 ครั้ง จะมีการขอค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมประมาณ จำนวน 7,000,000 บาทต่อปี ซึ่งเป็นงบประมาณที่สูงขึ้น สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้บริหารและพนักงานการเลือกตั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์การเอกชนว่าจะทำให้มีงบประมาณค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งในแต่ละปีค่อนข้างสูงขึ้นจากเดิมที่เคยอบรมปีละ 1 ครั้ง

4.1.2 ข้อดีของทางเลือกที่ 1

(1) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการควบคุมองค์การเอกชนให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบ ตามระเบียบที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดได้

(2) เนื้อหาวิชาที่ถ่ายทอดมาจากประสบการณ์จริงและมาจากผู้เชี่ยวชาญโดยตรงของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำให้บุคลากรขององค์การเอกชนเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการตรวจสอบการเลือกตั้ง

(3) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถทราบได้ว่าองค์การเอกชนแต่ละองค์การมีความเข้มแข็งแตกต่างกันอย่างไร โดยสามารถให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำกรณีที่องค์การเอกชนมีปัญหาในด้านต่างๆ ได้ทั่วถึง

(4) พัฒนาความรู้บุคลากรในองค์การเอกชน เนื่องจากอาสาสมัครขององค์การเอกชนส่วนมากขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติ

(5) มีเครือข่ายช่วยเหลือภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

³ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลจำนวนองค์การเอกชนที่ได้รับการรับรอง (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2560).

4.1.3 ข้อเสียของทางเลือกที่ 1

(1) ใช้งบประมาณค่อนข้างสูง เพราะสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดอบรมให้กับองค์การเอกชน อาทิเช่น ค่าเช่าสถานที่ ค่าอาหาร ค่าอาหารว่าง และเครื่องดื่ม ค่าวิทยากร ค่าพาหนะ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ

(2) ไม่สามารถการันตีได้ว่าจะทำให้องค์การเอกชนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

(3) จำเป็นต้องใช้บุคลากรของ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีความเชี่ยวชาญด้านองค์การเอกชน ถ้าบุคลากรไม่แม่นยำเรื่องกฎหมาย ระเบียบฯ หรือเนื้อหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็อาจจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

(4) เพิ่มภาระงานในความรับผิดชอบให้กับส่วนงานที่เกี่ยวข้องของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

4.2 ทางเลือกที่ 2 ใช้มาตรฐานขององค์การเอกชนต่างประเทศเข้ามากำกับดูแลและเสริมสร้างศักยภาพ

การเปิดโอกาสให้องค์การเอกชนต่างประเทศเข้ามาเสริมสร้างศักยภาพ ซึ่งเป็นการนำแนวคิดเกี่ยวกับ องค์การตรวจสอบการเลือกตั้งระหว่างประเทศ ที่มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินงาน และเป็นที่ยอมรับ เข้ามาเสริมสร้างศักยภาพให้กับองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งของประเทศไทย โดยจัดอบรมเพื่อให้เห็นวิธีการทำงานขององค์การเอกชนต่างประเทศ เช่น เปิดโอกาสให้องค์การเอกชนในต่างประเทศ ที่มีการตรวจสอบการเลือกตั้งที่มีความเข้มแข็งต่อเนื่องมาอย่างยาวนานและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ คือ องค์การภาคเอกชนในประเทศฟิลิปปินส์ ได้แก่ ขบวนการพลเมืองแห่งชาติเพื่อการเลือกตั้งเสรี หรือ นัมเฟรล ซึ่งจากบทบาทหน้าที่ของนัมเฟรล จะเห็นได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับหน้าที่ขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งในประเทศไทย และนัมเฟรลยังมีประสบการณ์ในการสังเกตการณ์การเลือกตั้งมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1953 เข้ามาเสริมสร้างศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรจัดทำโครงการที่เปิดโอกาสให้องค์การเอกชนต่างประเทศเข้ามาเสริมสร้างศักยภาพ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ให้กับองค์การเอกชนภายในประเทศ โดยเชิญเจ้าหน้าที่จากนัมเฟรลมาให้ความรู้เกี่ยวกับการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง ดำเนินการในรูปแบบการจัดอบรมเจ้าหน้าที่องค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งของประเทศไทย ดำเนินการทำข้อตกลงความร่วมมือในการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง โดยการให้เจ้าหน้าที่จากนัมเฟรลร่วมสังเกตการณ์การนับคะแนนในหน่วยเลือกตั้งร่วมกับอาสาสมัครขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งของประเทศไทย ทำให้การเลือกตั้งเกิดความน่าเชื่อถือในสายตาของ

ต่างประเทศ และยังเป็น การป้องกันปรามการทุจริตการเลือกตั้ง เนื่องจากการร่วมมือกันในการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้แทนองค์การเอกชนส่วนมากยังขาดความพร้อมและศักยภาพ ทำงานไม่เป็นระบบ และขาดความรู้ในการดำเนินงาน อยากให้มีองค์การเอกชนต้นแบบของต่างประเทศเข้ามาเสริมสร้างศักยภาพให้ความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์และการทำงานของเขาที่ได้รับการยอมรับ

4.2.1 สรุปประเด็นทางเลือกที่ 2 ใช้มาตรฐานองค์การเอกชนต่างประเทศเข้ามากำกับดูแลและเสริมสร้างศักยภาพ ดังนี้

(1) **ด้านผู้ดำเนินการ** องค์การเอกชนในต่างประเทศที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง และเป็นที่ยอมรับจากต่างประเทศ ได้แก่ ขบวนการพลเมืองแห่งชาติเพื่อการเลือกตั้งเสรี หรือ นัมเฟรล ด้วยความเป็นองค์การเอกชนต่างประเทศในด้านการตรวจสอบการเลือกตั้งที่ได้มาตรฐาน (The International Standards organization) เข้ามาให้ความรู้ และให้คำแนะนำ ถ่ายทอดประสบการณ์โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งภายในประเทศไทย และกำกับควบคุมการปฏิบัติงานขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งของไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

(2) **ด้านเนื้อหา** ถ่ายทอดเป็นกรณีศึกษาที่เกิดจากประสบการณ์จริงในการสังเกตการณ์การเลือกตั้งในต่างประเทศ และรูปแบบการสังเกตการณ์การเลือกตั้งในต่างประเทศที่สามารถเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อนำมาปรับใช้ภายในประเทศไทย เน้นการแก้ปัญหาด้วยภาคปฏิบัติ เน้นการปฏิบัติการมากกว่าการบรรยายหรือการอภิปราย ปรับปรุงความสามารถและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครแต่ละคน ให้คำแนะนำในเรื่องรูปแบบการจัดทำเอกสารรณรงค์เผยแพร่การเลือกตั้ง ร่วมกันวางแผนปฏิบัติงานตรวจสอบการเลือกตั้งล่วงหน้าอย่างน้อย 6 เดือน

(3) **ด้านกระบวนการ** เน้นการทำ workshop หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้วยการฝึกปฏิบัติ โดยจัดทำ Mind mapping และ สรุปข้อมูลลงในเอกสารประกอบการประชุมฯ สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมฯ โดยกำหนดให้มีสมาชิกที่ร่วมประชุมจำนวนไม่มาก คือต้องมีจำนวนพอเหมาะกับอุปกรณ์ และ เครื่องอำนวยความสะดวกในการฝึกปฏิบัติการ ในเรื่องที่จะจัดประชุม นั้น ๆ เน้นการฝึกปฏิบัติเป็นส่วนที่สำคัญมาก พร้อมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตัวเองอีกรูปแบบหนึ่ง และเพื่อกำหนดสิ่งที่จะนำไปดำเนินการ ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่จะปฏิบัติได้มากขึ้น การที่ได้คิด เขียน พูด จะจูงใจให้เรานำไปปฏิบัติมากขึ้น และเป็นเครื่องมือที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ อีกทั้งยังสามารถนำไปปรับใช้ในการฝึกอบรมภายในองค์การเอกชนได้ด้วยตัวเอง ใช้ระยะเวลาานหลายวัน โดยเน้นการร่วมกันทำงานเพื่อฝึกการแก้ปัญหา โดยผู้เข้าประชุมทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ (hands-on training) โดย

หลังจากการทำ workshop ก็สามารถนำเอาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมทำ workshop จัดทำเป็นเอกสารสรุปโครงการ

(4) ด้านงบประมาณ ใช้งบประมาณในการดำเนินงานค่อนข้างสูง เนื่องจากการเชิญองค์การเอกชนต่างประเทศเข้ามาเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานและเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานขององค์การเอกชนภายในประเทศนั้น มีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานที่ค่อนข้างยุ่งยาก และซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายจัดประชุม ค่าอาหาร/ค่าอาหารว่าง และเครื่องดื่ม ค่าเช่าที่พัก ค่าพาหนะ ค่าวิทยากร และค่าวัสดุอุปกรณ์

4.2.2 ข้อดีของทางเลือกที่ 2

(1) ได้รับความรู้ใหม่ๆจากต่างประเทศซึ่งอาจนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการทำงาน ตรวจสอบการเลือกตั้งในประเทศไทยได้

(2) เกิดความร่วมมือกันระหว่างองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

(3) ได้รับความน่าเชื่อถือจากต่างประเทศมากขึ้น

(4) กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงาน สามารถขอคำปรึกษาและความร่วมมือจากองค์กรต่างประเทศได้สะดวกยิ่งขึ้น

(5) องค์การเอกชนเกิดความเข้าใจในการพัฒนาตัวเองมากขึ้น

(6) ได้รับความช่วยเหลือในการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ

4.2.3 ข้อเสียของทางเลือกที่ 2

(1) ลักษณะองค์การตรวจสอบการเลือกตั้งของต่างประเทศไม่เหมือนกับของไทย

(2) การเปิดโอกาสให้องค์การต่างประเทศเข้ามาเสริมสร้างศักยภาพให้กับองค์การเอกชนของไทยอาจไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจาก ลักษณะรูปแบบการเลือกตั้งของแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน ทำให้ไม่สามารถนำความรู้จากต่างประเทศมาใช้กับสถานการณ์การเลือกตั้งของประเทศไทย

(3) ลักษณะการทำงานแตกต่างกัน โดยองค์การเอกชนต่างประเทศได้สิทธิในการตรวจสอบการเลือกตั้งมากกว่าองค์การเอกชนในประเทศไทย เช่น มีสถาบันศาสนาคอยสนับสนุนด้านการเงิน ได้รับการยอมรับจากรัฐบาลและประชาชน ไม่รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล มีเงินช่วยเหลือจากในประเทศและนอกประเทศ ทำให้มีความเป็นอิสระสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องตกอยู่ใต้อิทธิพลของผู้ให้เงิน จึงสามารถทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ใช้งบประมาณในการดำเนินการค่อนข้างสูงมาก

(5) ไม่เหมาะกับเวลาสั้น ๆ

(6) ใช้เวลาเตรียมการมาก และต้องจัดทำอย่างเป็นระบบ

4.3 ทางเลือกที่ 3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรเอกชน

การส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรเอกชนซึ่งกันและกัน เป็นการนำแนวความคิดหรือแนวทางการสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในเรื่องของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information-sharing) เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารทั้งด้านที่เป็นข้อเท็จจริงและด้านที่เป็นความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ได้แสดงออกมาอย่างหลากหลายและสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การวินิจฉัยปัญหาและการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหา มีความหลากหลายและตรงกับความต้องการมากยิ่งขึ้น และยังเป็นการทำงานในลักษณะเครือข่าย (Network) โดยจัดทำงานร่วมกันในลักษณะกิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ แสดงความคิดเห็น เป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two Way Communication) ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และผนึกกำลังกันเพื่อสร้างผลประโยชน์ในการทำงานร่วมกัน

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ การที่กลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน มารวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยความสมัครใจ เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์และความรู้ขององค์กรเอกชนหนึ่งไปยังองค์กรเอกชนหนึ่ง เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน และเพื่อร่วมสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ การส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรเอกชนด้วยกันเองเป็นการแลกเปลี่ยนที่คนในแต่ละองค์กรเอกชนมาถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ซึ่งกันและกัน และรับเอาความรู้ที่ได้จากบุคคลอื่นที่หลายหลาย ด้วยกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุม การเสวนา การจัดทำเอกสาร แนวทางปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความรู้เป็นขั้นตอนหนึ่งของการจัดการความรู้ ที่ทำให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การต่อยอดความรู้ และการสร้างความรู้ใหม่ โดยมุ่งสร้างและพัฒนาองค์กรเอกชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.3.1 สรุปประเด็นทางเลือกที่ 3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรเอกชน

(1) **ด้านผู้ดำเนินการ** องค์กรเอกชนที่จดทะเบียนรับรองกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 146 องค์กร และ/หรือเป็นองค์กรเอกชนที่มีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบการเลือกตั้งมาอย่างยาวนาน และทั่วประเทศ เช่น องค์กรกลาง ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายผู้สังเกตการณ์เลือกตั้งให้มีความเป็นกลาง มีทักษะในระดับสากล มีการทำงานแบบจิตอาสา และผลักดันให้คนรุ่นใหม่ มารวมสานต่อพันธกิจในการสังเกตการณ์การเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และยังสามารถร่วมการติดตามการทำงานของนักการเมืองในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ปัจจุบันเครือข่ายองค์กรกลาง หรือ PNET เป็นเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศนั้น มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 9 ภาค ซึ่งมีผู้ประสานงานถาวรประจำภาคจำนวน

9 คน มีผู้ประสานถาวรประจำจังหวัดอีกจำนวน 77 คน และ ผู้ประสานงานถาวร ประจำอำเภออีก อย่างน้อยอำเภอละ 2 คน ⁴

(2) ด้านเนื้อหา ถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์จริง จัดทำเป็นกรณีศึกษา จากประสบการณ์จริง ทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของการตรวจสอบการเลือกตั้งที่ผ่านมา และ ประสบการณ์การตรวจสอบการเลือกตั้ง ปัญหา อุปสรรคในการทำงาน ตลอดจนวิธีแก้ไขเมื่อเจอกับ ปัญหา และถอดบทเรียนพร้อมจัดทำเป็นคู่มือการบริหารองค์การเอกชนแบบ Q&A จัดทำองค์การ เอกชนต้นแบบ ซึ่งเป็นการสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมให้เกิดขึ้นทั้งในองค์การเอกชนและระหว่าง องค์การเอกชนเพื่อให้การประสานงานราบรื่น

(3) ด้านกระบวนการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถทำได้ โดยใช้รูปแบบหรือ กระบวนการได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดให้องค์การ เอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งที่จดทะเบียนรับรองกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมารวมตัว กันด้วยเรื่องที่น่าสนใจเรื่องเดียวกัน มาพบปะกันและมาพัฒนาวิธีการทำงานในเรื่องนั้นๆให้ดีขึ้น (Best practice)
2. การศึกษาดูงาน (Study tour) เป็นการเรียนจากประสบการณ์ของ องค์การเอกชนอื่นๆโดยเข้าไปดูสถานที่จริง การปฏิบัติจริงๆของเขา หรืออาจใช้อาสาสมัคร องค์การเอกชนของตัวเองสาธิตหรือทำเป็นตัวอย่างให้อาสาสมัครคนอื่นๆดู
3. การทบทวนหลังปฏิบัติการหรือการถอดบทเรียน : After action review (AAR) เมื่อทำการประชุมเชิงปฏิบัติการเสร็จแล้ว ก็จัดให้มีการนั่งทบทวนร่วมกันผ่าน ทางการเขียนและการพูด ด้วยการตอบคำถามง่ายๆว่า วันนี้ที่ทำนี่เพื่ออะไรหรืออยากได้อะไร ทำแล้ว ได้ตามที่คาดหวังไว้ไหม ทำไม่ถึงได้มากกว่าหรือน้อยกว่า ได้อะไรดีๆเพิ่มขึ้นมาบ้างและถ้าจะทำแบบนี้ อีกควรปรับปรุงอย่างไร
4. จัดเวทีเสวนา เป็นจัดกลุ่มพูดคุยกันเพื่อเอาสิ่งดีๆที่แต่ละคนมีอยู่ใน ตัวเองหรือในการปฏิบัติออกมา กำหนดประเด็นกว้างๆในเรื่องที่จะสนทนากัน ไม่รู้คำตอบสุดท้ายว่า คืออะไร ไม่กำหนดเวลาสนทนาของแต่ละคน เปิดกว้างด้านเวลา สถานที่ บุคคล บรรยากาศสบายๆ บรรยากาศเชิงบวก พูดเรื่องเก่า ท้าความหลังที่ดีๆ พูดถึงสิ่งที่ทำจริงๆในอดีต ไม่ใช่ความคิดเห็นที่จะ ทำในอนาคต

⁴ มูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย: PNET, <https://www.facebook.com/PNETFORUM/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2560).

5. เพื่อนช่วยเพื่อน : Peer Assist เชิญองค์การเอกชนอื่นมาแบ่งปันประสบการณ์ดีๆให้เรา มาแนะ มาสอน มาบอก มาเล่าให้เราได้ฟังเพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในองค์การเอกชนของเรา

6. Action Learning การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ เป็นการรวมกลุ่มกันของผู้ปฏิบัติเพื่อจะแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยการวิเคราะห์สาเหตุ วิเคราะห์ทางเลือก เลือกทางเลือกที่เหมาะสมแล้วนำไปปฏิบัติ พร้อมทั้งติดตามประเมินผลเพื่อปรับให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

7. Coaching การสอนงาน ให้ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าหรือรุ่นพี่ที่มีผลงานดี มาแนะนำ สอน ให้คนที่มาใหม่หรือคนที่มีผลงานไม่ดีได้เรียนรู้ปรับปรุงวิธีการทำงาน

8. Portfolio แฟ้มงานเพื่อการพัฒนา เป็นการบันทึกผลงานดีๆ นวัตกรรมในการทำงาน คำชื่นชม ความภาคภูมิใจทั้งระดับบุคคล ระดับแผนกหรือระดับองค์การ เรียกอีกอย่างว่าบัญชีความสุข

9. บทเรียนจากความผิดพลาด : Lesson Learned องค์การเอกชนที่ผิดพลาดหรือทำงานไม่สำเร็จ เป็นผู้ที่นำเอาความผิดพลาดนั้นมาเล่าให้คนอื่นฟังอย่างเต็มที่ เล่าให้เห็นวิธีการ คนฟังก็ต้องฟังอย่างเข้าใจ เห็นใจ ไม่ว่ากล่าวโทษ ไม่หาผู้กระทำผิด แต่เป็นการเรียนรู้จากเหตุการณ์เพื่อหาสาเหตุของความผิดพลาด จะได้วางระบบเพื่อป้องกันความผิดพลาดนั้นๆ ไม่ให้คนอื่นผิดพลาดซ้ำอีก⁵

ดังนั้น องค์การเอกชนสามารถนำรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างเหล่านี้ไปปรับใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละองค์กรได้ โดยให้มีการประชุมระหว่างองค์การเอกชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากข้อดี ข้อเสียของกันและกัน จากประสบการณ์การทำงานที่ประสบความสำเร็จมาอย่างยาวนาน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่เป็น Knowledge Facilitator รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในองค์การเอกชนว่ามีปัญหา อะไรบ้าง เช่น ปัญหาในการปฏิบัติงาน ต้องการเรียนรู้วิชาอะไร เพิ่มเติมจากหลักสูตรที่กำหนดไว้ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสามารถนำมาประยุกต์และสร้างเป็นความรู้ใหม่ที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ทำให้เกิดกระบวนการสร้างความรู้เป็นความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการทำงานแบบเก่าให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งที่ต้องการให้องค์การเอกชนที่มีความพร้อมว่าควรจะมีการถอดบทเรียนว่าองค์การเอกชนเหล่านั้นมีการบริหารจัดการอย่างไร แล้วทำเป็นต้นแบบให้องค์การเอกชนอื่น ๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเป็นการดี เพราะองค์การเอกชนบางที่ยังขาดองค์ความรู้ และความพร้อมในการบริหารจัดการโครงการต่าง ๆ

⁵ เครื่องมือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ , <https://www.gotoknow.org/posts/119306/>(สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2560).

(4) **ด้านงบประมาณ** เป็นการแบ่งความรับผิดชอบร่วมกัน ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องของงบประมาณ แบ่งสรรทรัพยากร สถานที่จัดอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์การเอกชนรับหน้าที่ดำเนินโครงการ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่เป็น Knowledge Facilitator

4.3.2 ข้อดีของทางเลือกที่ 3

(1) เนื้อหาที่ถ่ายทอดมาจากประสบการณ์จริง ผู้เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ทดลองปฏิบัติจริงจากสถานการณ์จริง เข้าใจเนื้อหาในการถ่ายทอดได้ดี

(2) องค์การเอกชนมาพบกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน โดยมี สนง. กต. เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก

(3) ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการจัดอบรมของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(4) เป็นการต่อยอดจากความรู้เดิมที่มีอยู่จากผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมาก่อน ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์การเอกชนไม่ต้องทำงานด้วยการลองผิดลองถูก

(5) ช่วยลดขั้นตอนในการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและองค์การเอกชนได้ เช่น เมื่อมีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้น ผู้ปฏิบัติงานก็จะสามารถหาแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาได้รวดเร็วโดยการติดต่อสื่อสารกันเอง

(6) สนง. กต. ไม่ต้องเสียเวลาในการทำวิจัยและพัฒนาองค์การเอกชน

(7) ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานขององค์การเอกชนสามารถจัดปัญหาที่กำลังเผชิญได้ด้วยการเรียนรู้แนวทางแก้ปัญหาจากผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน

(8) สามารถนำประสบการณ์จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำมาใช้กับองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งในเขตพื้นที่ของตนเองได้

(9) ได้เห็นถึงจุดดีและจุดด้อยของแต่ละองค์กร โดยสามารถนำจุดดีของแต่ละองค์การเอกชนมาปรับใช้ และแก้ไขจุดด้อยให้ลดน้อยลง

(10) ถือเป็นกระตมความคิดจากบุคลากรในองค์การเอกชนจากทั่วประเทศ ทำให้เกิดวิสัยทัศน์และแนวคิดใหม่ ๆ ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

(11) เกิดเครือข่ายในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ทำให้ง่ายต่อการประสานความร่วมมือระหว่างองค์การเอกชนด้วยกันเอง

(12) เป็นการพัฒนาองค์การเอกชนให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และเป็นองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งได้อย่างต่อเนื่องและถาวร

(13) องค์การเอกชน ไม่ต้องทำงานแบบลองผิดลองถูก มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการทำงาน ทำให้ประหยัดแรงงาน เวลา วัสดุอุปกรณ์ และได้ผลผลิตมากขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ

(14) องค์การเอกชนได้พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เมื่อคนออก จากองค์การเอกชนไปแล้ว ความรู้และประสบการณ์ของบุคคลนั้น ยังคงอยู่กับองค์การเอกชน และสามารถ นำมาใช้ประโยชน์ได้อีก

4.3.3 ข้อเสียของทางเลือกที่ 3

(1) บุคลากรไม่ให้ความร่วมมือในการให้ความรู้ ไม่ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน เพราะผู้รู้ มักจะไม่ค่อยอยากแบ่งปันความรู้ให้แก่ผู้อื่น

(2) ไม่มีแรงจูงใจของการแลกเปลี่ยนความรู้

(3) ไม่มีความคุ้นเคยเพียงพอกับบุคคลที่ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วย (ยังไม่ไว้เนื้อ เชื่อใจกัน)

(4) ประสบการณ์ในการตรวจสอบการเลือกตั้งของแต่ละองค์การเอกชนในแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน อาจทำให้การนำความรู้ที่ได้จากองค์การเอกชนอื่นมาปรับใช้ได้ไม่ค่อยมากเท่าที่ควร

(5) การดำเนินการแลกเปลี่ยนความรู้มีค่าใช้จ่ายสำหรับสถานที่ในการจัดประชุม และค่าเดินทาง

(6) ความรู้และประสบการณ์ในการตรวจสอบการเลือกตั้งที่นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาจไม่เพียงพอ เนื่องจากรูปแบบการทุจริตการเลือกตั้งอาจมีการปรับเปลี่ยนไม่เหมือนเดิม ทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่ประสบผลเท่าที่ควร

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบทางเลือกนโยบาย 3 ทางเลือก

เรื่อง	ทางเลือกที่ 1	ทางเลือกที่ 2	ทางเลือกที่ 3
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ	ใช้งบประมาณในการดำเนินการค่อนข้างสูง	ใช้งบประมาณในการดำเนินการค่อนข้างสูงมาก	ใช้งบประมาณในการดำเนินการค่อนข้างต่ำ
ด้านการดำเนินงาน	สำนักงาคณะกรรมการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและเป็นผู้จัดอบรม	องค์การเอกชนในต่างประเทศให้ความรู้กับองค์การเอกชนในประเทศ	เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างองค์การเอกชนกัน
ด้านกำลังคน	ใช้กำลังคนมาก	ใช้กำลังคนมาก	ใช้กำลังคนน้อย
ความเป็นไปได้ทางกฎหมาย	เป็นไปได้	เป็นไปได้	เป็นไปได้

เรื่อง	ทางเลือกที่ 1	ทางเลือกที่ 2	ทางเลือกที่ 3
ความร่วมมือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง	เกิดความร่วมมือกันระหว่างองค์การเอกชนและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	เกิดความร่วมมือกันระหว่างองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง	เกิดเครือข่ายในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ทำให้ง่ายต่อการประสานความร่วมมือระหว่างองค์การเอกชนด้วยกันเอง
การให้ความรู้	เป็นการเรียนรู้แบบ One Way Communication	เป็นการเรียนรู้แบบ One Way Communication	เป็นการเรียนรู้แบบ Two Way Communication

สรุป จากการศึกษาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียและความคุ้มค่าของแต่ละทางเลือกพบว่า

ทางเลือกที่ 1 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานกลางในการจัดทำมาตรฐานและพัฒนาศักยภาพให้กับองค์การเอกชนนั้นพบว่า มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการค่อนข้างสูง เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและเป็นผู้จัดอบรมจึงต้องรับภาระค่าใช้จ่ายทางด้านสถานที่และวิทยากรที่มาให้ความรู้ แต่ข้อดีคือเกิดความร่วมมือและมีเครือข่ายช่วยเหลือภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ทางเลือกที่ 2 พบว่าใช้งบประมาณในการดำเนินการค่อนข้างสูงเช่นเดียวกับทางเลือกที่ 1 เนื่องจากการเชิญองค์การเอกชนต่างประเทศเข้ามาเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานและเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานขององค์การเอกชนภายในประเทศนั้น มีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานที่ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายจัดประชุม ค่าอาหาร/ค่าอาหารว่าง และเครื่องดื่ม ค่าเช่าที่พัก ค่าพาหนะ ค่าวิทยากร และค่าวัสดุอุปกรณ์ แต่มีข้อดีคือเกิดความร่วมมือกันระหว่างองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง รวมถึงได้รับความรู้ใหม่ๆจากต่างประเทศซึ่งอาจนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการทำงานตรวจสอบการเลือกตั้งในประเทศไทยได้ แต่ก็มีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน เพราะองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งของต่างประเทศไม่ต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล เนื่องจากมีองค์การเอกชนที่คอยสนับสนุนทางการเงินอยู่มากมาย และมีองค์กรศาสนาให้การสนับสนุนงบประมาณ ทำให้องค์การเอกชนต่างประเทศสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของผู้สนับสนุนงบประมาณ

ซึ่งแตกต่างจากองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งของประเทศไทยที่ต้องขอรับสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐ คือ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในบางครั้งก็มีข้อจำกัดภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

ทางเลือกที่ 3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์การเอกชน เป็นการประหยัดงบประมาณให้กับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกในเรื่องของการรับฟังปัญหา ลดภาระขั้นตอนการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งลง และยังได้องค์การเอกชนที่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งหมายถึงบุคลากรขององค์การเอกชนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จะสามารถนำข้อดีและข้อเสียของแต่ละองค์กรมาเป็นองค์กรต้นแบบ และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาเรื่อง ข้อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ที่กล่าวมาในข้างต้นทั้งหมดพบว่า ภายหลังจากประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ปี 2540 ซึ่งบัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง โดยเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชน ที่ประสงค์จะตรวจสอบการเลือกตั้ง ทั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยื่นคำขอรับรองขอตรวจสอบการเลือกตั้งทั้งองค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคลและไม่ใช่เป็นนิติบุคคลต่อคณะกรรมการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการเลือกตั้ง เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการตรวจสอบการเลือกตั้ง ทำให้องค์กรเอกชนได้ยื่นขอรับรองตรวจสอบการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ทั้งขอยื่นรับรองตรวจสอบการเลือกตั้งผ่านสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และยื่นคำรับรองตรวจสอบการเลือกตั้งที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีทั้งองค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคลและไม่ใช่เป็นนิติบุคคล และในการเลือกตั้งในแต่ละครั้งสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งได้สนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก แต่การปฏิบัติงานขององค์การเอกชนกลับไม่เป็นที่ยอมรับ และบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานในการจัดการเลือกตั้ง ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพขององค์กรเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การเอกชน ในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งเพื่อเป็นข้อเสนอทางนโยบายต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งให้ยังมีประสิทธิภาพต่อไป

ปัจจุบันการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งขององค์การเอกชนไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สืบเนื่องมาจากปัญหาขององค์การเอกชนยังขาดความพร้อมทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และบุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานและการเบิกจ่ายเงิที่อิงระเบียบราชการ การสนับสนุนงบประมาณของรัฐผ่านคณะกรรมการการเลือกตั้งค่อนข้างจำกัดไม่สอดคล้องกับภารกิจตรวจสอบการเลือกตั้ง องค์การเอกชนยังขาดความเข้มแข็งและมีลักษณะเป็นองค์การเอกชนเล็กๆกระจัดกระจาย มีการรวมตัวของสมาชิกอย่างหลวมๆ เมื่อหมดเวลาเลือกตั้งก็กระจัดกระจายโดยไม่มีกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่องตลอดปี สมาชิกองค์การเอกชนไม่ได้ปฏิบัติงาน

อย่างทุ่มเทด้วยจิตอาสาเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้ง ไม่มีการคัดเลือกสมาชิกที่เป็นกลาง และมีความรู้ น้อย ระเบียบปฏิบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการทำงานขององค์การเอกชน เพื่อตรวจสอบการเลือกตั้ง มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่ยุ่งยากซับซ้อน

การมีรัฐบาลที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ คุณภาพ ได้คนดี สุจริต มีคุณธรรม มาปกครอง บ้านเมือง ก็จะนำพาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุข แต่ การจะมีรัฐบาลและผู้บริหารประเทศเช่นนั้นได้ก็ต่อเมื่อผ่านกระบวนการการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ และยุติธรรม ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน องค์การ เอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้ง ทำให้การจัดการ การเลือกตั้งมีประสิทธิภาพ ทำให้ได้คนดีเข้าไปบริหารประเทศ โดยผ่านการปฏิบัติหน้าที่ของ อาสาสมัครองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นประชาชนที่มีความเป็นกลางทางการเมือง จึงควรพัฒนาองค์การเอกชนเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้งให้มีอิสระ แข็งแรง ปฏิบัติภารกิจได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และมีพัฒนาการอย่างยั่งยืน ทำให้การจัดการการเลือกตั้งของสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งมีความน่าเชื่อถือของประชาชนมากขึ้น และเพื่อให้ประชาธิปไตยในประเทศไทยดำเนินไป อย่างมั่นคง ยั่งยืน และเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพ บุคลากรขององค์การเอกชน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบการเลือกตั้งอย่างแท้จริง

5.2 ข้อเสนอแนะ

สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง จากการศึกษาวิเคราะห์ทางเลือกต่างๆ รวมถึงข้อดี ข้อเสียของแต่ละทางเลือก ไม่ว่าจะอยู่ในด้านของ ผู้ดำเนินการ ด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการ และด้านงบประมาณ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรใช้ข้อเสนอ ทางเลือกที่ 3 คือ ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์การเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการ พัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนในการเป็นองค์กรช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ภายใต้ทางเลือกที่ 3 การที่องค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างองค์การเอกชน จะทำให้เกิดเป็นเครือข่ายในการตรวจสอบการเลือกตั้งทั่วประเทศ กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับ ระเบียบ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการตรวจสอบการเลือกตั้ง สามารถ ขอคำปรึกษาและวิธีการแก้ปัญหาจากองค์การเอกชนอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และได้รับความร่วมมือ อย่างเต็มที่ ทำให้ง่ายต่อการประสานความร่วมมือระหว่างองค์การเอกชนด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นการลด ขั้นตอนในการทำงาน เพราะสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากได้เรียนรู้ แนวทางการแก้ปัญหาจากองค์การเอกชนที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน แทนที่จะต้องขอคำแนะนำจาก

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้แทนองค์กรเอกชนให้มากขึ้น โดยทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของการตรวจสอบการเลือกตั้งในประเทศ และประสบการณ์การตรวจสอบการเลือกตั้ง ปัญหา อุปสรรคในการทำงาน ตลอดจนวิธีแก้ไขเมื่อเจอกับปัญหา และถอดบทเรียนพร้อมจัดทำเป็นคู่มือการบริหารองค์กรเอกชน จัดทำองค์กรเอกชนต้นแบบ ซึ่งเป็นการสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมให้เกิดขึ้นทั้งในองค์กรเอกชนและระหว่างองค์กรเอกชน เพื่อให้การประสานงานราบรื่น นอกจากนี้การที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรเอกชนซึ่งกันและกัน จะทำให้เห็นว่าองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งที่มีศักยภาพในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งจำเป็นต้องมีคุณสมบัติอย่างไร ทำให้เป็นองค์กรเอกชนต้นแบบให้องค์กรอื่นที่ยังมีจุดบกพร่อง ได้นำไปปรับปรุงคุณสมบัติขององค์กรเอกชนของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การระดมความคิดจากบุคลากรขององค์กรเอกชนทั่วประเทศจะทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่เป็น Knowledge Facilitator รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในองค์กรเอกชนว่ามีปัญหา อะไรบ้าง เช่น ปัญหาในการปฏิบัติงาน ต้องการเรียนรู้วิชาอะไร เพิ่มเติมจากหลักสูตรที่กำหนดไว้ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสามารถนำมาประยุกต์และสร้างเป็นความรู้ใหม่ที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ทำให้เกิดกระบวนการสร้างความรู้เป็นความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการทำงานแบบเก่าให้ดียิ่งขึ้น

ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวในส่วนของการใช้องค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้ง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริต โปร่งใสและเที่ยงธรรม โดยการพัฒนาศักยภาพองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมุ่งให้องค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งมีอิสระ เข้มแข็งและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

5.2.1 การจัดทำมีโครงการสลับตัวอาสาสมัครระหว่างองค์กรเอกชนด้วยกันเอง เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง เช่น อาสาสมัครจากองค์กรเอกชนในภาคเหนืออาจจะสลับตัวกับอาสาสมัครจากองค์กรเอกชนในภาคกลาง เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งที่ตนเองไม่คุ้นเคย โดยวัตถุประสงค์ของโครงการนี้เพื่อที่จะให้อาสาสมัครของแต่ละองค์กรเอกชนได้มีประสบการณ์ในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งในพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพื่อจะนำไปปรับใช้กับการตรวจสอบการเลือกตั้งในพื้นที่ของตน เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าไปมาก การตรวจสอบการเลือกตั้งโดยวิธีแบบเดิมๆ อาจทำให้ไม่สามารถตรวจสอบการทุจริตการเลือกตั้งได้

5.2.2 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรใช้วิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนต่าง ๆ ที่มีความพร้อมในการให้ความรู้แก่ประชาชน เข้ามาเสริมสร้างศักยภาพให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้กับองค์กรเอกชนเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.3 เปิดโอกาสให้องค์การเอกชนทุกระดับสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนในการเข้ามาตรวจสอบการเลือกตั้ง

5.2.4 องค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง ควรจะเป็นองค์กรที่มีความอิสระมีวิธีการทำงานตามระบบอย่างองค์กรเอกชน

5.2.5 รัฐต้องให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการเลือกตั้งในทุกระดับอย่างอิสระโดยปราศจากอุปสรรคใด ๆ ที่เป็นอิสระ มีความเข้มแข็ง ได้ทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นองค์กรถาวร และสามารถตรวจสอบการเลือกตั้งได้ในระดับชาติ แทนที่จะส่งเสริมให้องค์การเอกชนแต่ละจังหวัดดำเนินการโดยตรงต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ซึ่งทำให้เกิดองค์กรเอกชนเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้งเล็กๆ จำนวนมาก และอยู่อย่างกระจัดกระจาย ไม่มีกิจกรรมต่อเนื่องตลอดปี ทำให้ไม่สามารถพัฒนาองค์กรภาคเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งที่เข้มแข็งในระดับชาติได้ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาการเมืองโดยประชาชนมีส่วนร่วม การพัฒนาองค์กรเอกชนเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้งจะส่งผลให้การจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และเป็นการยกระดับการเลือกตั้งของไทย

5.2.6 สร้างเครือข่ายประชาชนแจ้งเบาะแสการทุจริตการเลือกตั้งเพื่อเป็นแนวร่วม

5.2.7 เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงการช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และรับทราบข้อมูลที่ถูกต้องว่ามืองค์การเอกชนช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

5.2.8 ควรมีการพัฒนาศักยภาพองค์กรเอกชนด้านอาสาสมัคร มีการอบรมที่ใช้เวลาที่เหมาะสมกับเนื้อหาและปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งต้องใช้เวลามากกว่า 1 ครั้ง และจำนวนวันที่ใช้ในการอบรมควรใช้เวลามากกว่า 1 วัน โดย วิทยากรที่มีความรู้จริงในภาคปฏิบัติ

5.3 แนวทางปฏิบัติ

ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนวทางปฏิบัติ สำหรับทางเลือกที่ 3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรเอกชน เพื่อให้้องค์การเอกชนสามารถปฏิบัติงานช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การเลือกตั้งที่มีคุณภาพ เสริมสร้างความเป็นพลเมืองอย่างมีคุณภาพ และการได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนอย่างแท้จริง โดยการสร้างความร่วมมือในรูปแบบของเครือข่าย ระหว่างองค์กรเอกชนด้วยกันเอง และระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง ในการร่วมกันดำเนินงานภายใต้ภารกิจช่วยเหลือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

โดยมีขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการได้ภายในระยะเวลา 1 ปี จากจำนวนองค์การเอกชน 146 องค์การ ดังนี้

(1) แต่งตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วย ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้แทนจากองค์การเอกชน เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินงานขององค์การเอกชนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์การเอกชน โดยจัดทำเป็นโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์การเอกชน

(2) จัดประชุมคณะทำงาน โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และเพื่อให้เข้าใจถึงหลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินกิจกรรม โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนในการจัดหาสถานที่ให้องค์การเอกชนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำหน้าที่เป็น Knowledge Facilitator รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในองค์การเอกชนว่ามีปัญหา อะไรบ้าง

2.2 องค์การเอกชนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยจะต้องลองปฏิบัติจริงโดยการทำ workshop เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริงโดยเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนให้มากขึ้นและสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมให้เกิดขึ้นทั้งในองค์การเอกชนเองและระหว่างองค์การเอกชนเพื่อให้การประสานงานราบรื่น โดยจัดทำเป็นรายงานผลการดำเนินงานแนบมากับโครงการตรวจสอบการเลือกตั้งในทุกครั้ง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติจริง

(3) กำหนดช่วงเวลาของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์การเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยจัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และองค์การเอกชนในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชน ก่อนการยื่นเสนอโครงการตรวจสอบการเลือกตั้งกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยกำหนดระยะเวลาในการแลกเปลี่ยนอย่างน้อย 6 เดือน ในการแลกเปลี่ยนบุคลากรหรือแลกเปลี่ยนการเรียนรู้

(4) จัดทำองค์การเอกชนต้นแบบ และถอดบทเรียนพร้อมจัดทำเป็นคู่มือการบริหาร องค์การเอกชนที่มีความพร้อมและมีศักยภาพ(Q&A) เพื่อสามารถใช้เป็นต้นแบบการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการองค์การเอกชน พร้อมกับถอดองค์ความรู้ให้สำหรับองค์การเอกชนที่จะเข้ามาจรรับรอง เพื่อช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งจะได้มีพี่เลี้ยง และแนวทางในการพัฒนาที่ถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์การเอกชนด้วย

(5) มีการวัดผลการดำเนินโครงการ เพื่อเป็นการพิจารณาคัดเลือกองค์การเอกชนที่จะเข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งในครั้งต่อ ๆ ไป

(6) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ถึงความสำคัญบทบาท หน้าที่ขององค์การเอกชน เพื่อปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกว่า องค์การเอกชนที่ดีนั้นสามารถช่วยแก้ปัญหาการทุจริตการเลือกตั้ง ไม่มากก็น้อย โดยอาจใช้กระบวนการทางสื่อ หรือสถาบันการศึกษาของรัฐ

5.4 บทสรุป

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรอิสระที่ได้รับความคาดหวังจากสังคม ในการทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งได้อย่างอิสระ และทำให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยเฉพาะ ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่อยู่ในยุคของการปฏิวัติรัฐประหาร มีการแบ่งฝ่าย และ แแตกแยกในสังคม การวางตัวเป็นกลาง และการสร้างความคาดหวังให้กับสังคมที่จะไม่ถูกการเมือง แทรกแซงเป็นสิ่งสำคัญ จึงมีบทบัญญัติและหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเอาไว้ พร้อมทั้งมี กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้นมาด้วย ให้ดำเนินการจัดการ การเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ ยุติธรรม ทั้งในช่วงก่อนและหลังการเลือกตั้ง ทำให้เกิดแนวคิดขึ้นว่าควรมี องค์การเอกชนที่จะมาช่วยเหลือในการตรวจสอบและสนับสนุนการเลือกตั้งให้ดำเนินไปด้วยความ เรียบร้อย บริสุทธิ์ ยุติธรรม การตรวจสอบการเลือกตั้งโดยองค์การเอกชนเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายควร ให้ความสำคัญ เพราะภาคประชาชนเมื่อมีส่วนร่วมในเรื่องนี้อย่างเต็มกำลังความสามารถโดยได้รับการ สนับสนุนจากทุกภาคส่วน และมีคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ให้ความเอาใจ ใส่เป็นพิเศษในการพัฒนาศักยภาพขององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง จะทำให้เกิดความสุจริต และเที่ยงธรรมรวมทั้งเสริมความโปร่งใสให้คณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย และประการสำคัญที่สุด เมื่อการเลือกตั้งมีความสุจริตและเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง จะนำประเทศไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่ ยั่งยืนตามที่ทุกคนมีความใฝ่ฝันเช่นนั้น

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กรมพล ท่องธรรมชาติ และคณะ. การก่อตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง : การศึกษาเปรียบเทียบกรณี อินเดียและฟิลิปปินส์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับประเทศไทย .กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2557.
- กรมพล ท่องธรรมชาติ และคณะ. การเลือกตั้ง พรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2531.
- จิระประภา อัครบวร. สร้างคนสร้างผลงาน. กรุงเทพฯ : ก.พลพิมพ์, 2549.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง . มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ. กรุงเทพฯ : เอช อาร์เซ็นเตอร์, 2547.
- ทศพล สมพงษ์. กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร. บรรณาธิการโดย สติธร ธนานิธิโชติ. กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ, 2545.
- ธารพรรณ สัตยารักษ์. หลักการและมุมมองจากมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : บริษัท โอ เอส พรีนติ้ง เฮาส์ จำกัด, 2548.
- นฤมล ทับจุมพล และคณะ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง: ศึกษาจากศักยภาพและความสนใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งขององค์กรเอกชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541.
- นฤมล ทับจุมพล และคณะ. รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง : ศึกษาจากศักยภาพและความสนใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งขององค์กรเอกชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541.
- ภูมิธรรม เวชยชัย. องค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย: สถานภาพ บทบาท และปัญหา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม, 2542.
- สมชัย ศรีสุทธิยากร. รายงานการปฏิบัติกิจกรรมตรวจสอบการเลือกตั้งของเครือข่ายประชาชน เพื่อการเลือกตั้ง(พีเน็ต) และมูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 6 มกราคม 2544, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544.
- สมพร เทพสิทธา. การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2543.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency Based Learning.*

พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : บริษัท ศิริวัฒนา อินเทอร์เน็ต จำกัด (มหาชน), 2548.

สายฝน น้อยหืด และวารสารณ์ เผือกเล็ก. *กระบวนการเลือกตั้ง และปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.* กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง . *ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการปฏิบัติงานขององค์กรเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553.* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2555.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. *ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการขอให้รับรอง การรับรอง การเพิกถอน การรับรองและการสนับสนุนองค์กรเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553.* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2555.

หยุด แสงอุทัย. *หลักรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

อมรา พงศาพิชญ์ และ คณะ. *รายงานการประเมินผลการรณรงค์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการเลือกตั้ง.* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2543.

อุดมศักดิ์ สีนธิพงษ์. *สิทธิมนุษยชน.* กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2553.

บทความวารสาร

ศรีสุวรรณ จรรยา. “พัฒนาการและบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย.” *วารสารการจัดการ สิ่งแวดล้อม*, ฉ 1 (2550):113-115.

สดศรี สัตยธรรม. “ประสิทธิภาพการจัดการเลือกตั้งให้สุจริตและเที่ยงธรรม : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อ 23 ธันวาคม 2550” *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์* 4, ฉ. 2 (พ.ศ.-ส.ศ. 2552) : 68-84.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. “Competency : เครื่องมือการบริหารที่ปฏิเสธไม่ได้” *วารสารโปรดักทีวิตี เวิลด์* 9, ฉ. 53 (พ.ย. – ธ.ค.2547) : 44 – 48.

บทความหนังสือพิมพ์

ดวงเดือน ประดับดาว[นามแฝง]. “30 ปี 14 ตุลา 2516 มองอย่างสัมพันธ์และเชื่อมโยง คนท.ก่อนยุค “ ธีรยุทธ.”.” *มติชนรายวัน*, 31 มกราคม 2547, 15-20.

วิทยานิพนธ์

เกศริน เตียวกุล. “ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับองค์กรพัฒนาเอกชน: ศึกษาเฉพาะกรณีมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม.” สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

ขจรศักดิ์ เสวกโกเมต. “ทางสองแพร่งของการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนในการเลือกตั้ง: ศึกษากรณีเครือข่ายประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง (คป.กต.).” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ฐิตินันท์ วัชรกุล. “บทบาทการดำเนินงานของอาสาสมัครองค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2549.

วัชรวิ ไชยสาร. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนอายุ 18-20 ปี: ศึกษากรณี อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา.” ภาคนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541.

สมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ, พ.ต.อ.หญิง. “ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาล.” บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2549.

สราลี ศิริมาตี. “บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในกระบวนการเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา 4 มีนาคม 2543.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.

อดิศร ไชยคุปต์. “รูปแบบองค์การเอกชนเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้งที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย.” บทความย่อ, เอกสารการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรการพัฒนากองเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ 5, 2556.

อุไร มโนหรรทัต, “ความคิดเห็นของพนักงานสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีบทบาทขององค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, สาขา รัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ราชกิจจานุเบกษา ,พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.2550, <http://library2.parliament.go.th/2550/>(สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2560).

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. “ประกาศคำสั่งนายรัฐมนตรีที่ 3/2535 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.”

https://www.ect.go.th/buriram/ewt_news.php?nid (สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2559).

สำนักงานมาตรฐานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. “ยุทธศาสตร์การพัฒนากองการเอกชน.”

https://www.m-society.go.th/article_attach/edoc_40.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2559).

KM IN BUSINESS. “การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คืออะไร<http://kminbusiness.wordpress.com/2009/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2560).

Book and Book Articles

Andreas Schedler, Larry Diamond, and Mare F. Plattner. *The SELF-RESTAINING STAGE: power and accountability in new democracies*. Colorado: Lynne Rienner Publishers, Inc., 1999.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางอลิสา คุณาวงศ์
วันเดือนปีเกิด	05 กุมภาพันธ์ 2523
ตำแหน่ง	นักศึกษา
ประสบการณ์ทำงาน	2548 พนักงานการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการ

